

Aktualizacja Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Węgierska Górka na lata 2011-2018

**zespół projektowy:
mgr Paweł Czupryn
mgr Karol Dudka**

Ustroń, 2011

Spis treści

Spis treści.....	2
1. Wstęp.....	5
1.1. Cel i zakres opracowania.....	5
1.2. Opis przyjętej metodyki.....	6
2. Charakterystyka gminy.....	7
2.1. Położenie.....	7
2.2. Demografia.....	8
2.3. Warunki geologiczne.....	8
2.4. Warunki hydrologiczne.....	9
2.5. Warunki klimatyczne.....	9
2.6. Gospodarka.....	10
2.7. Formy Ochrony Przyrody.....	10
3. Założenia programu.....	14
3.1. Uwarunkowania zewnętrzne.....	14
3.1.1. Uwarunkowania wynikające z polityki ekologicznej państwa.....	14
3.1.2. Uwarunkowania wynikające z polityki ekologicznej województwa.....	15
3.1.3. Uwarunkowania wynikające z polityki ekologicznej powiatu.....	16
3.2. Uwarunkowania wewnętrzne.....	17
4. Dotychczasowa realizacja Programu Ochrony Środowiska.....	18
5. Polityka ochrony środowiska w gminie.....	22
5.1. Gospodarka wodno-ściekowa.....	22
5.1.1. Charakterystyka stanu aktualnego.....	22
5.1.2. Cele krótkookresowe.....	27
5.1.3. Cele średniookresowe.....	28
5.1.4. Strategia realizacji celów.....	28
5.2. Ochrona powierzchni ziemi i gleby.....	29
5.2.1. Charakterystyka i ocena aktualnego stanu.....	29
5.2.2. Cele krótkookresowe.....	30
5.2.3. Cele średniookresowe.....	31
5.2.4. Strategia realizacji celów.....	31
5.3. Ochrona powietrza.....	31
5.3.1. Charakterystyka stanu aktualnego.....	31
5.3.2. Cele krótkookresowe.....	34
5.3.3. Cele średniookresowe.....	34
5.3.4. Strategia realizacji celów.....	35
5.4. Ochrona przyrody.....	35
5.4.1. Charakterystyka i ocena aktualnego stanu.....	35
5.4.2. Cele krótkookresowe.....	46
5.4.3. Cele średniookresowe.....	46
5.4.4. Strategia realizacja celów.....	46
5.5. Ochrona przed promieniowaniem elektromagnetycznym.....	47
5.5.1. Charakterystyka i ocena aktualnego stanu.....	48
5.5.2. Cele krótkookresowe.....	48
5.5.3. Cele średniookresowe.....	49
5.5.4. Strategia realizacji celów.....	49
5.6. Ochrona przed hałasem.....	50
5.6.2. Identyfikacja problemów w zakresie ochrony przed hałasem.....	52
5.6.3. Cel średniookresowy.....	52
5.6.4. Strategia realizacji celu.....	52
5.7. Edukacja ekologiczna.....	53
5.7.1. Charakterystyka stanu aktualnego.....	56

5.7.2. Cele średniookresowe	56
5.7.3. Strategia realizacji celów	57
5.8. Gospodarka odpadami.....	57
5.8.1. Charakterystyka stanu aktualnego.....	57
5.8.2. Cele średniookresowe	58
5.8.3. Strategia realizacji celów	59
6. Plan operacyjny.....	60
6.1. Wprowadzenie	60
6.2. Kryteria wyboru przedsięwzięć.....	60
6.3. Lista przedsięwzięć.....	60
7. Wdrażanie i monitoring programu.....	62
7.1. Działania polityki ochrony środowiska	62
7.2. Kontrola oraz dokumentacja realizacji programu.....	63
8. Analiza uwarunkowań finansowych Gminy.....	64
8.1. Potencjalne źródła finansowania przedsięwzięć inwestycyjnych	64
8.1.1. Fundusze krajowe	64
8.1.2. Fundusze Unii Europejskiej	66
9. Bibliografia	74

Spis tabel

Tabela 1. Demografia na terenie Gminy Węgierska Górka (stan na rok 2009).....	8
Tabela 2. Wykaz pomników przyrody.....	11
Tabela 3. Realizacja zadań w ramach dotychczasowego Planu Gospodarki Odpadami na terenie Gminy Węgierska Górka.	18
Tabela 4. Jakość wód powierzchniowych na terenie powiatu żywieckiego (stan na rok 2009).....	25
Tabela 5. Jakość wód podziemnych na terenie powiatu żywieckiego (stan na rok 2006).....	25
Tabela 6. Gospodarka wodno-ściekowej na terenie Gminy Węgierska Górka (stan na rok 2009).....	26
Tabela 7. Użytkowanie powierzchni ziemi na terenie Gminy Węgierska Górka (stan na rok 2005).....	30
Tabela 8. Rodzaje oraz źródła zanieczyszczeń powietrza.....	31
Tabela 9. Zmiany w procentach [%] emisji zanieczyszczeń w strefach województwa śląskiego w 2009 roku, w porównaniu do 2008 roku.	32
Tabela 10. Emisja zanieczyszczeń wyrażona w [Mg/rok] (stan na rok 2009).....	32
Tabela 11. Emisja zanieczyszczeń wyrażona w [Mg/osobę] (stan na rok 2009).....	32
Tabela 12. Klasy strefy bielsko-żywieckiej pod względem kryterium ochrony zdrowia (stan na rok 2009).....	32
Tabela 13. Przeciętny skład spalin silnikowych (w % objętościowo)	33
Tabela 14. Rezerwat ochrony przyrody "Lipowska" - charakterystyka.	36
Tabela 15. Rezerwat ochrony przyrody "Romanka" - charakterystyka	37
Tabela 16. Wykaz pomników przyrody.....	42
Tabela 17. Dane o leśnictwie na terenie Gminy Węgierska Górka (stan na 31.XII.2009r).....	45
Tabela 18. Wyniki pomiarów promieniowania niejonizującego (stan na rok 2009).....	48
Tabela 19. Dane charakteryzujące punkty pomiarowe.	51
Tabela 20. Wyniki pomiarów hałasu drogowego, Węgierska Górka (stan na rok 2010).....	51
Tabela 21. Lista zadań przeznaczonych do realizacji w ramach planu operacyjnego na lata 2011-2018.	61
Tabela 22. Wskaźniki monitoringu.	63
Tabela 23. Programy operacyjne przygotowane w ramach NPR oraz instytucje zarządzające poszczególnymi programami.....	67
Tabela 24. Proponowany system finansowania wyznaczonych zadań w latach 2011-2018.....	71
Tabela 25. Proponowany system finansowania wyznaczonych zadań w latach 2010-2018.....	72
Tabela 26. Harmonogram realizacji zadań w latach 2011-2018.....	73

Spis rysunków

Rysunek 1. Położenie Gminy Węgierska Górka na tle powiatu żywieckiego.	7
Rysunek 2. Rozmieszczenie rezerwatów przyrody na terenie Gminy Węgierska Górka.	10
Rysunek 3. Rozmieszczenie Parków Krajobrazowych na terenie Gminy Węgierska Górka.	10
Rysunek 4. Rozmieszczenie UPWP 446 QIII w okolicy Gminy Węgierska Górka.	23
Rysunek 5. Rozmieszczenie rezerwatów przyrody na terenie Gminy Węgierska Górka.	36
Rysunek 6. Rozmieszczenie Parków Krajobrazowych na terenie Gminy Węgierska Górka.	39

1. Wstęp.

1.1. Cel i zakres opracowania.

„Aktualizacja Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Węgierska Górka na lata 2011-2014 z perspektywą na lata 2015-2018” jest podstawowym narzędziem prowadzenia polityki ekologicznej na terenie gminy. Według założeń, przedstawionych w niniejszym opracowaniu, opracowanie programu doprowadzi do poprawy stanu środowiska naturalnego, efektywnego zarządzania środowiskiem, zapewni skuteczne mechanizmy chroniące środowisko przed degradacją, a także stworzy warunki dla wdrożenia wymagań obowiązującego w tym zakresie prawa.

Opracowanie jakim jest *Program Ochrony Środowiska* określa politykę środowiskową, a także wyznacza cele i zadania środowiskowe oraz szczegółowe programy zarządzania środowiskowego, które odnoszą się do aspektów środowiskowych, usystematyzowanych według priorytetów.

Podczas tworzenia opracowania, przyjęto założenie, iż powinien on spełniać rolę narzędzia pracy przyszłych użytkowników, ułatwiającego i przyspieszającego rozwiązywanie zagadnień, będących zagadnieniami techniczno-ekonomicznymi, związanymi z przyszłymi projektami.

Sporządzona aktualizacja zawiera między innymi rozpoznanie aktualnego stanu środowiska w gminie, przedstawia propozycje oraz opis zadań, które niezbędne są do kompleksowego rozwiązania problemów związanych z ochroną środowiska. Program wspomaga dążenie do uzyskania w gminie sukcesywnego ograniczenia negatywnego wpływu na środowisko źródeł zanieczyszczeń, ochronę i rozwój walorów środowiska oraz racjonalne gospodarowanie z uwzględnieniem konieczności ochrony środowiska. Stan docelowy w tym zakresie nakreśla *Program Ochrony Środowiska*, a dowodów jego osiągnięcia dostarcza ocena efektów działalności środowiskowej, dokonywana okresowo (co 2 lata). Struktura opracowania obejmuje omówienie kierunków ochrony środowiska w gminie w odniesieniu m.in. do gospodarki wodno-ściekowej, gospodarki odpadami, ochrony powierzchni ziemi i gleb, ochrony powietrza, ochrony przed hałasem, ochrony przed promieniowaniem elektromagnetycznym, ochrony przyrody, edukacji ekologicznej, z podaniem ich charakterystyki, oceną stanu aktualnego i stanu docelowego umożliwiając tym samym identyfikację potrzeb w tym zakresie. Identyfikacja potrzeb gminy w zakresie ochrony środowiska, w odniesieniu do obowiązujących w kraju przepisów prawnych i regulacji prawnych Unii Europejskiej, polega na sformułowaniu celów krótkookresowych (do 2014 roku) i średniookresowych (do 2018 roku) oraz strategii ich realizacji. Na tej podstawie opracowywany jest plan operacyjny, przedstawiający listę przedsięwzięć jakie zostaną zrealizowane na terenie gminy do roku 2018.

1.2. Opis przyjętej metodyki.

Obowiązek wykonania *Programu Ochrony Środowiska* wynika z ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. – Prawo Ochrony Środowiska (Dz. U. z 2008 r., nr 25, poz. 150), a w szczególności:

Art. 17. 1. Organ wykonawczy województwa, powiatu i gminy, w celu realizacji polityki ekologicznej państwa, sporządza odpowiednio wojewódzkie, powiatowe i gminne programy ochrony środowiska, uwzględniając wymagania, o których mowa w art. 14.

Projekty programów ochrony środowiska są opiniowane odpowiednio przez organ wykonawczy jednostki wyższego szczebla lub ministra właściwego do spraw środowiska. W miastach, w których funkcje organów powiatu sprawują organy gminy, program ochrony środowiska obejmuje działania powiatu i gminy.

Art. 18. 1. Programy, o których mowa w art. 17 ust. 1, uchwała odpowiednio sejmik województwa, rada powiatu albo rada gminy.

Z wykonania programów organ wykonawczy województwa, powiatu i gminy sporządza co 2 lata raporty, które przedstawia się odpowiednio sejmikowi województwa, radzie powiatu lub radzie gminy.”

Ustawa – Prawo ochrony środowiska nie określa treści i zakresu programu ochrony środowiska, zwraca jednak uwagę (art. 17 pkt. 1), by uwzględniał on wymagania zawarte w art. 14 wynikające z polityki ekologicznej państwa:

„Art. 14. 1. Polityka ekologiczna państwa, na podstawie aktualnego stanu środowiska, określa w szczególności:

- cele ekologiczne,*
- priorytety ekologiczne,*
- rodzaj i harmonogram działań proekologicznych,*
- środki niezbędne do osiągnięcia celów, w tym mechanizmy prawno-ekonomiczne i środki finansowe.”*

Politykę ekologiczną państwa przyjmuje się na 4 lata, z tym że przewidziane w niej działania w perspektywie obejmują kolejne 4 lata.

„Aktualizacja Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Węgierska Górka na lata 2011-2014 z perspektywą na lata 2015-2018” została opracowana zgodnie z założeniami Polityki Ekologicznej Państwa.

2. Charakterystyka gminy

2.1. Położenie

Gmina Węgierska Górka zlokalizowana jest w południowej części województwa śląskiego, w powiecie żywieckim. Gminy sąsiadujące to:

- Milówka,
- Ujszoły,
- Jeleśnia,
- Radziechowy-Wieprz.

Rysunek 1. Położenie Gminy Węgierska Górka na tle powiatu żywieckiego.

Źródło: www.wegierska-gorka.opg.pl

Gmina Węgierska Górka zajmuje obszar 76 km² i zlokalizowana jest się pomiędzy Beskidem Śląskim a Beskidem Żywieckim, w dolinie rzeki Soły. Sołectwa wchodzące w skład gminy to:

- Cisiec,
- Cięcina,
- Węgierska Górka,
- Żabnica.

Przez teren omawianej Gminy przebiega droga krajowa Żywiec – Zwardoń, łączy ona dwa ośrodki miejskie Bielsko-Biała i Żywiec. Istotną funkcję w regionalnym układzie komunikacyjnym odgrywa także linia kolejowa relacji Żywiec – Zwardoń. Stanowi ono połączenie ze Słowacją (przejście graniczne Zwardoń – Myto).

Południowo-wschodnie, geograficzno - administracyjne granice Gminy przebiegają wzdłuż grzbietów Romanki (1366 m n.p.m.), Lipowskiej (1324 m n.p.m.) i Prusowa (1010 m n.p.m.). Północno-zachodnia granica Gminy opiera się o jeden ze szczytów masywu Baraniej Góry - Glinne (1021 m n.p.m.).

Korzystna lokalizacja Gminy, niewielka odległość od przejść granicznych oraz dobrze rozwinięta sieć komunikacyjna są głównymi czynnikami sprzyjającymi rozwojowi gospodarczemu Gminy.

2.2. Demografia

Liczba ludności na terenie Gminy Węgierska Górka wg stanu na dzień 31.12.2009 wynosi ogółem 14 787 osób, gdzie 7323 to mężczyźni, 7464 to kobiety. Powierzchnia gminy wynosi 76 km² co daje zagęszczenie ludności na poziomie 193 osób na 1 km². Współczynnik feminizacji kształtuje się na poziomie 101,9. Dane zebrane zostały w poniższej tabeli.

Tabela 1. Demografia na terenie Gminy Węgierska Górka (stan na rok 2009).

Wyszczególnienie	Powierzchnia w km ²	Ludność				Kobiety na 100 mężczyzn
		ogółem	Mężczyźni	Kobiety	Na 1 km ²	
Węgierska Górka	76	14787	7323	7464	193	101,9

Źródło: GUS Katowice.

2.3. Warunki geologiczne¹

Beskid Śląski i Beskid Żywiecki są pasmami górskimi zbudowanymi z kompleksu utworów fliszowych, sfałdowanych w początkach neogenu i powtórnie w środkowym miocenie. Podłoże fliszu nie jest odsłonięte, a o jego rodzaju można wnioskować pośrednio na podstawie otoczków występujących w różnych ogniwach fliszu, oraz porwaków tektonicznych znajdujących się w spągu płaszczowin. Zasadniczy zrąb tektoniczny Beskidu Śląskiego tworzy płaszczowina godulska będąca częścią płaszczowiny śląskiej nasuniętej z południa w kierunku północnym. Płaszczowinę godulską budują: łupki wierzchowskie, warstwy Igockie, piaskowce godulskie, warstwy istebniańskie oraz utwory trzeciorzędowe. Czarne, ilaste łupki wierzchowskie tworzą podstawę wierzchowiny. Nad nimi występują poziomy warstw w postaci krzemieniastych piaskowców naprzemianległych z twardymi, czarnymi łupkami (sporadycznie są odsłonięte). Piaskowce godulskie stanowią podstawowy składnik budowy szczytów i pasm górskich Beskidu Śląskiego. Są to gruboławicowe, zielonawe od glaukonitu, piaskowca z wkładkami łupków. Warstwy istebniańskie są najmłodszymi elementami płaszczowiny godulskiej. Tworzą je piaskowce i zlepienie istebniańskie.

Zrąb tektoniczny Beskidu Żywieckiego tworzy płaszczowina magurska zbudowana z: warstwy inoceramowej, piaskowców ciężkowickich przykrytych i częściowo podścielanych pstrymi łupkami, warstwy hieroglifowe, beloweskie i podmagurskie oraz tworzące najwyższe ogniwo piaskowce magurskie zróżnicowane na dwie strefy facjalne. W strefie zewnętrznej są to piaskowce silnie glaukonitowe, natomiast w strefie wewnętrznej glaukonit zanika, a piaskowce są silnie mikowe.

¹ Na podstawie Studium uwarunkowań i kryteriów zagospodarowania przestrzennego Gminy Węgierska Górka.

2.4. Warunki hydrologiczne

Wody powierzchniowe

Gmina Węgierska Górka zlokalizowana jest w dorzeczu rzeki Soły (prawobrzeżny dopływ Wisły), która wraz z dopływami, potokami górkimi określa zasoby wód powierzchniowych. Długość rzeki Soły wynosi 88,9 km, natomiast powierzchnia całkowita 1390,6 km². Do głównych dopływów Soły zaliczyć możemy Potok Żabniczanka, który posiada długość 12,2 km oraz powierzchnię całkowitą 34,7 km². Żabniczanka stanowi prawobrzeżny dopływ Soły, w dolnym biegu zwana jest Żabnicką Rzeką. Do mniejszych dopływów Soły zaliczyć możemy Potok Cięcinka oraz Potok Olejnik.

Wody podziemne

Na obszarze województwa śląskiego użytkowe wody podziemne występują w utworach czwartorzędu, kredy, jury, triasu, karbonu i dewonu. W obrębie poszczególnych pięter wydzielone zostały użytkowe poziomy wodonośne (UPWP), a w nich główne zbiorniki wód podziemnych (GZWP).

Zasoby wód podziemnych Gminy Węgierska Górka ściśle związane są z występującym na obszarze powiatu żywieckiego użytkowym poziomem wodonośnym UPWP 446 Dolina rzeki Soły (QIII). Jest to poziom wodonośny czwartorzędowy. Ponadto wody podziemne występują w trzeciorzędowym poziomie wodonośnym – GZWP oznaczony numerem 445 o nazwie Magura Babia Góra.

2.5. Warunki klimatyczne

Obszar Gminy Węgierska Górka znajduje się w strefie klimatu górskiego. Na terenie Beskidu Śląskiego i Beskidu Żywieckiego wyróżnia się pięć pięter klimatycznych. Według tego podziału Gmina Węgierska Górka znajduje się w przedziale trzech pięter:

- piętro umiarkowanie ciepłe – średnia temperatura roku wynosi 6-8 °C,
- umiarkowanie chłodne – średnia temperatura roku 4-6 °C,
- chłodne – średnia temperatura roku 2-4 °C.

Położenie granic pomiędzy piętrami jest ściśle związane z ekspozycją słoneczną oraz rzeźbą terenu. W zależności od warunków terenowych przebieg granic podlega wahaniom rzędu do kilkudziesięciu metrów.

Według badań nad sytuacjami synoptycznymi w dorzeczu górnej Wisły, przeprowadzonymi w latach 1951 – 1975 najczęściej nad badany obszar napływało wilgotne powietrze polarnomorskie – powyżej 60% w roku (przede wszystkim lato i jesień z maksimum w lipcu) przynosząc ochłodzenie latem a w zimie ocieplenie. Rzadziej napływało powietrze polarno-kontynentalne – 23% w roku (przede wszystkim styczeń i marzec) – ciepłe latem a zimą chłodne, charakteryzujące się niską wilgotnością i małym zachmurzeniem. Zimne i suche powietrze arktyczne napływało stosunkowo rzadko – 6% w roku (przede wszystkim wiosną). Najrzadziej napływały masy powietrza zwrotnikowego – około 4% w roku (najczęściej na wiosnę, a także w sierpniu i październiku, najrzadziej zimą). W jesieni i zimie podczas napływu mas powietrza polarno-kontynentalnego powstają silne inwersje termiczne w dolinach i kotlinach, a w lecie podczas silnego ogrzania tych mas od podłoża występują burze i ulewne deszcze.

2.6. Gospodarka

Głównym źródłem utrzymania na obszarze Gminy Węgierska Górka jest przemysł (około 60% ogółu zatrudnionych), na drugim miejscu plasuje się handel. Niewielki odsetek ludności utrzymuje się z pracy w sektorze budowlanym, transporcie, gospodarce magazynowej i łączności.

2.7. Formy Ochrony Przyrody

Na terenie Gminy Węgierska Górka występują:

Rezerваты przyrody

Rysunek 2. Rozmieszczenie rezerwatów przyrody na terenie Gminy Węgierska Górka.

Gdzie:

1 – Lipowska,

2 – Romanka.

Rysunek 3. Rozmieszczenie Parków Krajobrazowych na terenie Gminy Węgierska Górka.

Gdzie:

1 - obszar Żywieckiego Parku Krajobrazowego.

Tabela 2. Wykaz pomników przyrody.

Lp.	Nazwa pomnika przyrody (jak w akcie prawnym o ustanowieniu)	Data utworzenia pomnika przyrody	Obowiązująca podstawa prawna wraz z oznaczeniem miejsca ogłoszenia aktu prawnego	Opis pomnika przyrody	Obwód na wysokości 1,3 m [cm]	Wys. [m]	Gmina	Miejscowość	Obręb ewidencyjny	Opis lokalizacji	Forma własności	Ochrona w zakresie prawa międzynarod.
1	Głaz narzutowy	08.04.1969r.	Decyzja PWRN w Krakowie z dnia 08.04.1969r. RL-op-8311/41/69	Głaz trapezowaty - szer. 227 cm, wys. 195 cm	-	195	Węgierska Górka	Cisiec	Cisiec	Znajduje się nad potokiem "Glinne" w Ciścu w oddz. 13 c, Leśnictwo Zielona	Skarb Państwa w gestii Nadleśnictwa Państwowego w Węgierskiej Górcie, Leśnictwo Zielona oddz. 130	NIE
2	Klon jawor	23.08.1972r.	Decyzja PWRN w Krakowie z dnia 23.08.1972r. RL-op-8311/87/72	Klon jawor (Acer pseudoplatanus)	420	25	Węgierska Górka	Żabnica	Żabnica	Rośnie na zachodnim zboczu Romanki (1060 m n.p.m.) w oddziale 47c Leśnictwa Romanki	Skarb Państwa w gestii Nadleśnictwa Państwowego w Węgierskiej Górcie, Leśnictwo Romanki oddz. 47c	NIE
3	Lipa drobnolistna	31.12.1984r.	Decyzja nr 253/84 Wojewody Bielskiego z 31.12.1984r.	Lipa drobnolistna (Tilia cordata) - wiek ok. 200 lat	305	20	Węgierska Górka	Cięcina	Cięcina	Rośnie w Cięcinie przy drodze państwowej Żywiec-Cięcina-Węgierska Górka-Rajcza przed restauracją "Gronie"	Gminna Spółdzielnia "Samopomoc Chłopska"	NIE
4	Wierzba biała	08.10.1993r.	Rozporządzenie Wojewody Bielskiego Nr 3/93 z dnia 8 października 1993 r.	Wierzba biała (Salix alba)	350	20	Węgierska Górka	Węgierska Górka	Węgierska Górka	Rośnie przy zajezdni autobusowej PKS w Węgierskiej Górcie	w użytkowaniu Przedsiębiorstwa PKS w Żywcu	NIE
5	Lipa drobnolistna	08.10.1993r.	Rozporządzenie Wojewody Bielskiego Nr 3/93 z dnia 8 października 1993 r.	Lipa drobnolistna (Tilia cordata)	345	25	Węgierska Górka	Węgierska Górka	Węgierska Górka	Rośnie po prawej stronie drogi krajowej Żywiec-Milówka w Węgierskiej Górcie, naprzeciwko budynku szkoły podstawowej	w użytkowaniu Dyrekcji Okr. Koleji Państwowych KRAKÓW	NIE
6	Lipa drobnolistna	08.10.1993r.	Rozporządzenie Wojewody Bielskiego Nr 3/93 z		425	25	Węgierska Górka	Węgierska Górka	Węgierska Górka	Rośnie na terenie zajezdni autobusowej	w użytkowaniu Dyrekcji Okr. Koleji Państwowych	NIE

Aktualizacja Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Węgierska Górk

Lp.	Nazwa pomnika przyrody (jak w akcie prawnym o ustanowieniu)	Data utworzenia pomnika przyrody	Obowiązująca podstawa prawna wraz z oznaczeniem miejsca ogłoszenia aktu prawnego	Opis pomnika przyrody	Obwód na wysokości 1,3 m [cm]	Wys. [m]	Gmina	Miejscowość	Obręb ewidencyjny	Opis lokalizacji	Forma własności	Ochrona w zakresie prawa międzynarod.
			dnia 8 października 1993 r.	Lipa drobnolistna (Tilia cordata)						PKS w Węgierskiej Górcie, ok.. 6 m na wschód od budynku kasy PKS	KRAKÓW	
7	Aleja drzew	08.10.1993r.	Rozporządzenie Wojewody Bielskiego Nr 3/93 z dnia 8 października 1993 r.	Aleja drzew - 9 szt.: Kasztanowiec zwyczajny (Aesculus hippocastanum) - 5 szt., Klon jawor (Acer pseudoplatanus) - 2 szt., Jesion wyniosły (Fraxinus excelsior) - 2 szt.	225, 245, 320, 320, 325	20	Węgierska Górk	Węgierska Górk	Węgierska Górk	Drzewa rosną po obu stronach ul. Kolejowej	w użytkowaniu DODP KRAKÓW	NIE NIE
					280, 350	20						
					305, 305	20						
8	Wiąz górski	08.10.1993r.	Rozporządzenie Wojewody Bielskiego Nr 3/93 z dnia 8 października 1993 r.	Wiąz górski (Ulmus glabra)	430	25	Węgierska Górk	Węgierska Górk	Węgierska Górk	Rośnie przy ul. Zielonej stanowiącej odcinek drogi krajowej Żywiec-Milówka w Węgierskiej Górcie, po lewej stronie, naprzeciwko budynku nr 233	w użytkowaniu DODP KRAKÓW	NIE

Źródło: RDOS Katowice.

Obszary NATURA 2000²

Na terenie Gminy Węgierska Górka znajdują się następujące obszary NATURA 2000:

- 1) PLB240002, Beskid Żywiecki (ob. ptasi);
- 2) PLH240006, Beskid Żywiecki (ob. siedliskowy);
- 3) PLH240018, Górna Soła z Koszarawą.

Beskid Żywiecki (ob. ptasi):

Kod obszaru: PLB240002,

Forma ochrony w ramach sieci Natura 2000:

obszar specjalnej ochrony ptaków (Dyrektywa Ptasia),

Powierzchnia: 34988,9 ha.

Beskid Żywiecki (ob. siedliskowy)

Kod obszaru: PLH240006,

Forma ochrony w ramach sieci Natura 2000:

Specjalny obszar ochrony siedlisk (Dyrektywa Siedliskowa),

Powierzchnia: 35276,1 ha,

Górna Soła z Koszarawą

Kod obszaru: PLH240018,

Forma ochrony w ramach sieci Natura 2000:

Specjalny obszar ochrony siedlisk (Dyrektywa Siedliskowa),

Powierzchnia: 199,6 ha.

Szczegółowy opis form ochrony przyrody występujących na terenie Gminy Węgierska Górka znajduje się w rozdziale dotyczącym ochrony przyrody.

² www.ine.eko.org.pl

3. Założenia programu.

3.1. Uwarunkowania zewnętrzne.

„Program Ochrony Środowiska dla Gminy Węgierska Górk na lata 2011-2014 z perspektywą na lata 2015-2018” powinien być zgodny z następującymi dokumentami strategicznymi szczebla krajowego, wojewódzkiego oraz powiatowego:

- „Politykę Ekologiczną Państwa w latach 2009-2012 z perspektywą do roku 2016”,
- „Krajowym Programem Ochrony Środowiska, Wojewódzkim Programem Ochrony Środowiska dla województwa śląskiego, Powiatowym Programem Ochrony Środowiska dla powiatu żywieckiego”;
- „Krajowym Planem Gospodarki Odpadami, Wojewódzkim Planem Gospodarki Odpadami dla województwa śląskiego, Powiatowym Planem Gospodarki Odpadami dla powiatu żywieckiego”;
- „Programem Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032, Wojewódzkim Programem Usuwania Azbestu oraz Wyróbów zawierających Azbest dla województwa śląskiego, Powiatowym Programem Usuwania Azbestu oraz Wyróbów Zawierających Azbest dla powiatu żywieckiego”;
- „Strategię Rozwoju Województwa Śląskiego do roku 2020”.

3.1.1. Uwarunkowania wynikające z polityki ekologicznej państwa.

Polityka Ekologiczna Państwa w latach 2009-2012 z perspektywą do roku 2016:

Główne cele wynikające z polityki ekologicznej państwa dotyczące Gminy Węgierska Górk:

1. W zakresie poprawy jakości środowiska:

- osiągnięcie dobrego stanu wód powierzchniowych i podziemnych poprzez uporządkowanie gospodarki ściekami komunalnymi oraz zmniejszenie ładunku zanieczyszczeń pochodzących ze źródeł rozproszonych, trafiających do wód wraz ze spływami powierzchniowymi,
- spełnienie wymagań prawnych w zakresie jakości powietrza,
- minimalizacja zagrożenia mieszkańców gminy ponadnormatywnym hałasem,
- wprowadzenie kompleksowego systemu gospodarowania odpadami komunalnymi.

2. W zakresie ochrony dziedzictwa przyrodniczego:

- zachowanie różnorodności biologicznej i ochrona krajobrazu,
- utrzymanie i rozwój terenów zieleni miejskiej.

3. W zakresie zrównoważonego wykorzystania materiałów, wody i energii:

- wprowadzanie nowoczesnych technologii w przemyśle i energetyce w celu zmniejszenia wodochłonności, materiałochłonności, energochłonności i odpadowości produkcji oraz redukcji emisji zanieczyszczeń do środowiska,
- wzrost wykorzystania energii ze źródeł odnawialnych.

4. W zakresie zadań systemowych:

- zapewnienie włączenia celów ochrony środowiska do ustaleń zawartych we wszystkich dokumentach strategicznych i przeprowadzenia oceny skutków ekologicznych ich realizacji przed ich zatwierdzeniem,
- upowszechnienie Systemów Zarządzania Środowiskowego,
- zagwarantowanie szerokiego dostępu do informacji o środowisku i jego ochronie,
- współpraca z sąsiednimi gminami.

3.1.2. Uwarunkowania wynikające z polityki ekologicznej województwa.

Wojewódzki Program Ochrony Środowiska dla województwa śląskiego do roku 2013 z uwzględnieniem perspektywy do 2018.

Główne cele wynikające z WPOS dotyczące Gminy Węgierska Górka:

Cel nadrzędny:

- **Rozwój gospodarczy przy zachowaniu i poprawie stanu środowiska naturalnego.**

Powietrze atmosferyczne

- Kontynuacja działań związanych z poprawą jakości powietrza oraz ograniczenie zużycia energii i wzrost wykorzystania energii z odnawialnych źródeł.

Ochrona zasobów wodnych

- Przywrócenie wysokiej jakości wód powierzchniowych oraz ochrona jakości wód podziemnych i racjonalizacja ich wykorzystania.

Gospodarka odpadami

- Minimalizacja ilości powstających odpadów, wzrost wtórnego wykorzystania i ograniczenie składowiska pozostałych odpadów.

Ochrona przyrody

- Zachowanie, odtworzenie i zrównoważone użytkowanie różnorodności biologicznej na różnych poziomach organizacji: na poziomie wewnątrzgatunkowym (genetycznym), gatunkowym oraz ponadgatunkowym (ekosystemowym), a także georóżnorodności.

Hałas

- Zmniejszenie uciążliwości hałasu dla mieszkańców województwa śląskiego i środowiska poprzez obniżenie jego natężenia do poziomu standardów.

Ochrona przed promieniowaniem elektromagnetycznym

- Minimalizacja emisji promieniowania niejonizującego do środowiska.

Zasoby naturalne

- Zrównoważona gospodarka zasobami naturalnymi.

Gleby użytkowane rolniczo

- Racjonalne wykorzystanie zasobów glebowych.

3.1.3. Uwarunkowania wynikające z polityki ekologicznej powiatu

Powiatowy Program Ochrony Środowiska dla powiatu żywieckiego.

Główne cele wynikające z PPOŚ dotyczące Gminy Węgierska Górka:

Ochrona przyrody i krajobrazu

- Zachowanie i wzbogacanie walorów przyrodniczych,
- Zagospodarowanie zielenią terenów antropogenicznych – rozszerzenie oferty rekreacyjno-turystycznej,
- Wzrost świadomości ekologicznej w społeczeństwie.

Ochrona i zrównoważony rozwój lasów

- Ochrona bioróżnorodności,
- Wdrażanie proekologicznego modelu gospodarki leśnej.

Ochrona powierzchni ziemi

- Racjonalne wykorzystanie zasobów glebowych.

Gospodarowanie zasobami geologicznymi

- Ochrona zasobów złóż poprzez ich racjonalne wykorzystanie w koordynacji z planami rozwoju regionu.

Kształtowanie stosunków wodnych i ochrona przed powodzią i skutkami suszy

- Minimalizacja zagrożeń spowodowanych klęskami powodzi,
- Racjonalizacja planów ochrony przeciwpowodziowej.

Ochrona wód

- Przywrócenie czystości wód powierzchniowych, ochrona zasobów wód podziemnych oraz zapewnienie mieszkańcom wody o wysokiej jakości,
- Rozbudowa i modernizacja sieci kanalizacyjnej i deszczowej,
- Ograniczenie ilości ścieków nieczyszczonych,
- Ograniczenie strat wody związanych z przesyłem i poprawa zaopatrzenia w wodę,
- Ochrona wód powierzchniowych i podziemnych.

Ochrona przed zanieczyszczeniem powietrza

- Poprawa jakości powietrza oraz obniżenie poziomu substancji szkodliwych w powietrzu,
- Poprawa jakości powietrza poprzez ograniczenie emisji z procesów spalania paliw do celów grzewczych, ograniczenie niskiej emisji, zmniejszenie zapotrzebowania na energię,
- Poprawa jakości powietrza poprzez poprawienie warunków ruchu drogowego.

Gospodarka odpadami

- Ograniczenie uciążliwości odpadów dla środowiska oraz zwiększenie ich gospodarczego wykorzystania.

Ochrona przed hałasem

- Zapewnienie sprzyjającego komfortu akustycznego środowiska,
- Ograniczenie hałasu komunikacyjnego i przemysłowego,
- Tworzenie terenów wolnych od oddziaływań akustycznych, związanych z przemysłem i komunikacją.

Ochrona przed elektromagnetycznym promieniowaniem niejonizującym

- Kontrola i ograniczenie emisji niejonizującego promieniowania elektromagnetycznego do środowiska,
- Rozpoznanie stanu zagrożenia oddziaływania pól elektromagnetycznych,
- Tworzenie stref wolnych od zagrożenia promieniowaniem elektromagnetycznym.

3.2. Uwarunkowania wewnętrzne

„Program Ochrony Środowiska dla Gminy Węgierska Górka na lata 2011-2014 z perspektywą na lata 2015-2018” powinien być zgodny z następującymi dokumentami strategicznymi na szczeblu gminnym:

- „Plan Rozwoju Lokalnego dla Gminy Węgierska Górka na lata 2007-2013”,
- „Aktualizacja Planu Gospodarki Odpadami dla Gminy Węgierska Górka na lata 2011-2014 z perspektywą na lata 2015-2018”.

4. Dotychczasowa realizacja Programu Ochrony Środowiska

Od 2002 roku na terenie Gminy Węgierska Górka realizowany jest Program Ochrony Środowiska. Jak wynika z danych zawartych w Raporcie z realizacji Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Węgierska Górka, ww. Program zrealizowany został na poziomie 70,4%. Szczegółowe informacje dotyczące jego realizacji zawiera poniższa tabela.

Tabela 3. Realizacja zadań w ramach dotychczasowego Planu Gospodarki Odpadami na terenie Gminy Węgierska Górka.

L.p.	Zadanie	Planowany termin realizacji	Ocena realizacji	Opis realizacji zadania	Źródło finansowania	Nakłady finansowe zł brutto
1.	Likwidacja niskiej emisji obszarowej.	2002-2015	3	Program PONE: <ul style="list-style-type: none"> wymiana stolarki zewnętrznej, montaż układów solarnych, instalacja węglowych urządzeń grzewczych 	WFOŚiGW (pożyczka), środki mieszkańców	2 389 334,91
2.	Budowa indywidualnych systemów unieszkodliwiania ścieków, na obszarach zabudowy mieszkaniowej rozproszonej.	2002-2015	0	Brak realizacji zadania. W nadchodzących latach planuje się budowę indywidualnych oczyszczalni przydomowych.	Mieszkańcy Gminy Węgierska Górka	-
3.	Termomodernizacja budynków mieszkalnych i publicznych.	2002-2015	0	Brak realizacji zadania, w nadchodzących latach planuje się termo-modernizację budynków szkolnych.	WFOŚiGW, NFOŚiGW	-
4.	Minimalizacja emisji hałasu komunikacyjnego poprzez budowę ekranów akustycznych wzdłuż tras komunikacyjnych dla ochrony zabudowy mieszkaniowej.	2002-2015	0	-	-	-
5.	Realizacja zieleni rekreacyjnej w otoczeniu planowanych ośrodków sportowo-wypoczynkowych.	2002-2015	2	W ramach zadania na terenie Gminy Węgierska Górka przeprowadzono nasadzenia uzupełniające.	Budżet gminy	40 000,00
6.	Ochrony czynna zadrzewień łęgowych w dolinach rzek	2002-2015	0	-	-	-
7.	Działalność edukacyjna w zakresie selektywnego gromadzenia odpadów i ograniczania ich powstawania	2002-2015	3	W ramach realizacji zadania przeprowadzone zostały konkursy ekologiczne dla szkół.	Budżet gminy, środki OPG, Żywiec Zdrój, Beskid-Ekosystem	30 000,00
8.	Realizacja pasów zieleni izolacyjno-osłonowej wzdłuż drogi S-69 (ok. 4 km)	2002-2015	0	-	-	-

Aktualizacja Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Węgierska Górka

L.p.	Zadanie	Planowany termin realizacji	Ocena realizacji	Opis realizacji zadania	Źródło finansowania	Nakłady finansowe zł brutto
9.	Stworzenie na terenie Gminy dwóch gospodarstw produkujących żywność ekologiczną.	2002-2015	3	W ramach realizacji zadania utworzono dwa gospodarstwa produkujące żywność ekologiczną, jedno z nich posiada atest na produkcję ostryg.	Środki własne rolników, ARiMR, ODR, FAPA	-
10.	Dostosowywanie systemu selektywnej zbiórki odpadów użytkowych w Gminie Węgierska Górka do bieżących uwarunkowań techniczno-ekonomicznych	2002-2015	3	W ramach realizacji zadania zakupiono pojemniki do selektywnej zbiórki surowców wtórnych.	Beskid-Ekosystem Sp. z o.o., ul. Graniczna 1, Cięcina	130 000,00
11.	Introdukcja i monitoring wybranych chronionych gatunków fauny (głuszec, wilk)	2002-2015	0	-	-	-
12.	Upowszechnianie zasad dobrych praktyk rolniczych	2002-2015	3	W ramach realizacji zadania od roku 2004 regularnie prowadzona jest demonstracja nt. „Uprawa zbóż przy ograniczonych nakładach na środki produkcji”	Środki własne rolników, ARiMR, ODR, FAPA	-
13.	Przeciwdziałanie erozji gleb przez utrzymanie na terenach o spadkach przekraczających 15 stopni trwałych użytków zielonych bądź ich zalesianie oraz zalesianie terenów o spadkach przekraczających 35 stopni	2002-2015	0	-	-	-
14.	Rozpoznanie i podjęcie działań dotyczących problemu zanieczyszczeń obszarowych, głównie z terenów rolniczych, wynikających ze stosowania nawozów sztucznych i chemicznych środków ochrony roślin	2002-2015	2	W ramach realizacji zadania na terenie Gminy Węgierska Górka corocznie przeprowadza się od 4 do 5 szkoleń nt. „Dostosowania gospodarstw rolnych do spełnienia standardów w dziedzinie ochrony środowiska, wymogów konsumenta, dobrostanu zwierząt i uzyskania dopłat bezpośrednich w świetle konieczności osiągnięcia przez producentów rolnych wymagań cross-compliance”.	Środki własne rolników, ARiMR, ODR, FAPA	-
15.	Rozpoznanie możliwości budowy ujęć wód podziemnych na obszarze GZWP 445 „Magura Babia Góra”	2002-2015	0	-	-	-

Aktualizacja Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Węgierska Górka

L.p.	Zadanie	Planowany termin realizacji	Ocena realizacji	Opis realizacji zadania	Źródło finansowania	Nakłady finansowe zł brutto
16.	Stała kontrola poziomu zanieczyszczenia gleb	2002-2015	2	Zadanie realizowane jest na bieżąco w przypadku rozpoznania zagrożenia stanu jakości gleb, prowadzone są pomiary poziomu ich zanieczyszczenia.	PPIS	-
17.	Tworzenie infrastruktury wypoczynkowo-gastronomicznej w otoczeniu ścieżek rowerowych	2002-2015	2	W ramach realizacji zadania rozbudowywana jest infrastruktura wypoczynkowo-gastronomiczna w pobliżu ścieżek rowerowych.	Budżet gminy	-
18.	Edukacja ekologiczna dorosłej społeczności lokalnej	2002-2015	2	W ramach realizacji zadania Urząd Gminy zleca wykonanie Gazetki Gminnej „Nowiny z Gminy”.	Budżet gminy	-
19.	Organizacja wystaw proekologicznych	2002-2015	2	W ramach realizacji zadania organizowane są wystawy proekologiczne mające na celu edukację ekologiczną mieszkańców gminy.	Budżet gminy	-
20.	Prowadzenie edukacji ekologicznej w zakresie ochrony powietrza	2002-2015	3	Realizacja zadania polega na edukacji ekologicznej w zakresie ochrony powietrza, realizowana jest równolegle z PONE dla Gminy Węgierska Górka.	WFOŚiGW (pożyczka), środki mieszkańców	Koszta ujęte w realizacji PONE
21.	Prowadzenie edukacji ekologicznej w zakresie ochrony przed hałasem	2002-2015	3	W ramach realizacji zadania Wojewódzki Inspektorat Sanitarny przeprowadził pomiary hałasu oraz opublikował wyniki w swoich wydawnictwach.	WIOŚ Katowice	-
22.	Promocja i pomoc w tworzeniu gospodarstw ekologicznych	2002-2015	2	W ramach realizacji zadania corocznie przeprowadza się od 2 do 3 szkoleń nt. „Krajowego Programu Rolnośrodowiskowego na lata 2007-2013, który przygotowuje rolników do podjęcia pakietów rolno środowiskowych ze szczególnym naciskiem na pakiety ekologiczne.	Środki własne rolników, ARiMR, ODR, FAPA	-
23.	Utworzenie kół ekologicznych	2002-2015	2	W ramach realizacji zadania, tworzone są koła ekologiczne w Szkołach Podstawowych i Gimnazjach.	Budżet gminy	-
24.	Budowa kanalizacji deszczowej o długości	2002-2008	2	W ramach realizacji zadania prowadzona jest budowa kanalizacji deszczowej	Beskid-Ekosystem Sp. z o.o.,	-

Aktualizacja Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Węgierska Górka

L.p.	Zadanie	Planowany termin realizacji	Ocena realizacji	Opis realizacji zadania	Źródło finansowania	Nakłady finansowe zł brutto
	około 10 km wraz z urządzeniami do oczyszczania wód deszczowych ze szczególnym uwzględnieniem tras komunikacyjnych			w ramach potrzeb, na bieżąco.	ul. Graniczna 1, Cięcina	
25.	Program edukacji ekologicznej dla młodzieży szkół podstawowych i gimnazjów - kontynuacja	2002-2015	3	W ramach realizacji zadania, przeprowadzane są konkursy ekologiczne dla Szkół Podstawowych i Gimnazjalnych.	Budżet gminy, środki OPG, Żywiec Zdrój, Beskid-Ekosystem	30 000,00
26.	Zalesianie gruntów porolnych – etap II (225 ha)	2002-2015	2	W ramach realizacji zadania prowadzi się etapowo zalesienia na obszarach porolnych.	Środki własne rolników, ARiMR, ODR, FAPA	-
27.	Stworzenie bazy danych o obiektach przemysłowych stwarzających zagrożenie akustyczne dla środowiska i jej aktualizacja	2002-2015	2	W ramach realizacji zadania WIOŚ w Katowicach, dokonuje okresowych pomiarów hałasu na terenie Gminy.	WIOŚ Katowice	

Jak wynika z powyższej tabeli, realizacji poddano 19 z 27 zadań. Wyznaczając nowe zadania zaleca się pozyskiwanie jak największej ilości partnerów inwestycyjnych, gdyż wpłynie to korzystnie na jakość oraz ilość realizowanych zadań, a co za tym idzie, poprawę stanu środowiska.

5. Polityka ochrony środowiska w gminie.

5.1. Gospodarka wodno-ściekowa.

5.1.1. Charakterystyka stanu aktualnego.

Wody powierzchniowe

Gmina Węgierska Górka zlokalizowana jest w dorzeczu rzeki Soły (prawobrzeżny dopływ Wisły), która wraz z dopływami, potokami górkimi określa zasoby wód powierzchniowych. Długość rzeki Soły wynosi 88,9 km, natomiast powierzchnia całkowita 1390,6 km². Do głównych dopływów Soły zaliczyć możemy Potok Żabniczanka, który posiada długość 12,2 km oraz powierzchnię całkowitą 34,7 km². Żabniczanka stanowi prawobrzeżny dopływ Soły, w dolnym biegu zwana jest Żabnicką Rzeką. Do mniejszych dopływów Soły zaliczyć możemy Potok Cięcinka oraz Potok Olejnik.

Charakterystyka hydrologiczna rzeki Soły

Źródła Soły zlokalizowane są na zboczach Stołowego Wierchu na wysokości 755 m. n.p.m. Rzeką Solą przepływając przez obniżenie Jabłonowskie z Kotliną Żywiecką oraz Pogórze Karpackie znajduje się w rejonie umiarkowanie ciepłym. Średnia temperatura w okresie 1951 - 1965 w przekroju Żywiec wahała się w granicach 6 - 8°C. Najchłodniejszym miesiącem był miesiąc luty - 30,7°C., a najcieplejszym miesiąc lipiec + 37,4°C. Średnia amplituda zmian temperatury wynosiła 20°C w Kotlinie Żywieckiej, przy maksymalnej występującej na stacji klimatycznej Żywiec - Sporysz 65,7°C.

Średnie opady roczne dla przekroju Żywiec wynoszą od 900 - 1300 mm, przy występowaniu w przeważającej ilości w okresie letnim - 64 % ilości rocznej. Opady średnie stanowią 20-25 % opadów, co powoduje zaleganie pokrywy śnieżnej. Bardzo zróżnicowana rzeźba terenu wpływa na dużą zmienność spływów powierzchniowych. Mała retencja naturalna zlewni powoduje duże spływy jednostkowe opadu i gwałtowne wezbrania w korytach rzek i potoków. Zmienność przepływów powoduje uruchomienie procesów erozyjnych w korycie rzek i potoków.

W wyniku występowania opadów atmosferycznych o znacznej intensywności w terenie górzystym, o bardzo urozmaiconej rzeźbie terenu i dużych spadkach, istnieją okresowe gwałtowne wezbrania wód w korytach rzek i potoków. W okresach letnich - powódź jest wywołana opadami deszczu a w okresie zimowym spowodowana jest opadami deszczu i roztopami śniegu.

Zaktualizowane w 1985r przez mgr inż. Jana Świętka przepływy prawdopodobne i wykazane w Instrukcji utrzymania i eksploatacji zbiornika kaskady rz. Soły, wynoszą: Q₅₀ = 215 m³/s, Q_{10%} = 610 m³/s, Q_{5%} = 775 m³/s, Q_{2%} = 997 m³/s, Q_{1%} = 1165 m³/s.

Wody podziemne

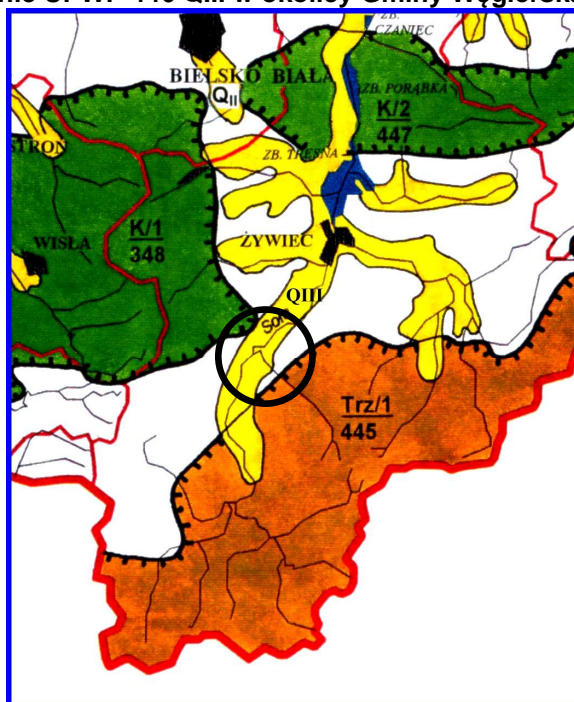
Na obszarze województwa śląskiego użytkowe wody podziemne występują w utworach czwartorzędu, kredy, jury, triasu, karbonu i dewonu. W obrębie poszczególnych pięter wydzielone zostały użytkowe poziomy wodonośne (UPWP), a w nich główne zbiorniki wód podziemnych (GZWP).

Zasoby wód podziemnych Gminy Węgierska Górka ściśle związane są z występującym na obszarze powiatu żywieckiego użytkowym poziomem wodonośnym UPWP 446 Dolina rzeki Soły (QIII). Jest to poziom wodonośny czwartorzędowy. Ponadto wody podziemne występują w trzeciorzędowym poziomie wodonośnym – GZWP oznaczony numerem 445 o nazwie Magura Babia Góra.

Charakterystyka użytkowego poziomu wód podziemnych UPWP - 446 - Dolina rzeki Soły (QIII).

Jest to przepływowy, odkryty zbiornik o powierzchni 56 km². Jest on sztucznie podzielony przez zbiorniki powierzchniowe, żywiecki i międzybrodzki. Odcinek górny zbiornika charakteryzuje się niewielkimi miąższościami utworów czwartorzędowych (6,0 -19,0 m). Wydajności studni kształtują się w przedziale od 9,0 do 12,0 m³/h przy kilkumetrowych depresjach. W środkowej części zbiornika (rejon Żywca i Międzybrodzia) wydajności są rzędu od 2,0 do 23,3 m³/h przy kilkumetrowej depresji. W północnej części zbiornika, w rejonie Kobiernice - Porąbka - Kęty, wydajności zlokalizowanych tu studni infiltracyjnych wzrastają od 20 do 100 m³/h. Natomiast wydatki pojedynczych studni nieinfiltracyjnych kształtują się w granicach zaledwie od 5,0 do 10 m³/h, przy kilkumetrowej depresji.

Rysunek 4. Rozmieszczenie UPWP 446 QIII w okolicy Gminy Węgierska Górka.

Gdzie:

- - Rejon Gminy Węgierska Górka,
- - Czwartorzędowy użytkowy poziom wód podziemnych (UPWP) 446,
- - Trzeciorzędowy, szczelinowo-porowy GZWP,
- - Kredowe, szczelinowo-porowe GZWP,
- 455 - Nr GZWP.

Zbiorniki czwartorzędowe występują w porowych utworach piaszczystych i żwirowych, lokalnie zaglinionych. Zbiorniki te są związane przede wszystkim z systemem kopalnych i współczesnych dolin rzecznych. UPWP 446 występuje w zasięgu wodnolodowcowych i fluwialnych utworów rzek.

Charakterystyka głównego zbiornika wód podziemnych GZWP 445 Magura Babia Góra

Jest to zbiornik trzeciorzędowy, szczelinowo-porowy, wydzielony według indywidualnych kryteriów we fliszowych utworach terygenicznych Beskidu Żywieckiego. Są to głównie piaskowce, sporadycznie zlepieńce i łupki.

W wodach tych utworów notowano w większości wody typów $\text{HCO}_3\text{-SO}_4\text{-Ca}$, $\text{HCO}_3\text{-SO}_4\text{-Ca-Mg}$. Ponadto stwierdzono wody $\text{HCO}_3\text{-Ca}$, $\text{HCO}_3\text{-Ca-Mg}$ oraz wielojonowe świadczące ewidentnie o przekształceniach ich składu chemicznego.

Zaopatrzenie w wodę

Zaopatrzenie w wodę realizowane jest z ujęć wód podziemnych i powierzchniowych. Na terenie Gminy eksploatowane są dwa ujęcia wód podziemnych:

- dwie studnie kopane zlokalizowane w Węgierskiej Górcie, o głębokości 6 – 7 m, średnicy $\varnothing 200$ i wydajności $408 \text{ m}^3/\text{d}$. Na ujęciu zbudowane są cztery zbiorniki wody o pojemności 20 m^3 i trzy pompy tłokowe. Woda pompowana jest za pomocą systemu hydroforowego (z 1974) i uzdatniana podchlorynem sodu.
- dwie studnie wiercone zlokalizowane w Węgierskiej Górcie, o głębokości 17 m. Wydajność ujęcia wynosi $557 \text{ m}^3/\text{d}$. Woda uzdatniana jest za pomocą systemu MIOX.

oraz ujęcie wód powierzchniowych:

- Ujęcie wody i Stacja Uzdatniania Wody (SUW) w Ciężynie Górnej – ujęcie powierzchniowo-drenażowe zlokalizowane na Potoku Ciężinka w km 6+230, o wydajności $778 \text{ m}^3/\text{d}$. Woda z ujęcia dostarczana jest na Stację Uzdatniania Wody za pomocą rurociągu o średnicy $\varnothing 200$ i długości 500 m. Woda surowa gromadzona jest w zbiorniku wody surowej o pojemności 350 m^3 a następnie pompowana jest na stację warstwowych filtrów żwirowych, o różnej granulacji. Woda uzdatniana jest za pomocą koagulacji siarczanem glinu i dozowaniem podchlorynem sodu. Po uzdatnieniu woda pompowana jest do zbiornika wody uzdatnionej o pojemności 350 m^3 a następnie grawitacyjnie wtłaczana do sieci wodociągowej. Na sieci wodociągowej zbudowane są trzy komory redukcyjne służące do redukcji ciśnienia wody do wymaganych parametrów.

Źródła zanieczyszczeń wód powierzchniowych i podziemnych

Zanieczyszczenie wód powierzchniowych i podziemnych wynikać może ze sposobu gospodarowania odpadami ściekowymi na terenie gminy. W niektórych przypadkach ścieki gromadzone są w indywidualnych zbiornikach bezodpływowych. Brak wystarczającego stanu technicznego tych zbiorników może prowadzić do niekontrolowanego wycieku tych zanieczyszczeń do środowiska gruntowego lub wodnego. Ścieki z ww. zbiorników bezodpływowych wywożone są często do lasu lub na pola, zamiast trafiać do oczyszczalni ścieków.

Stan wód powierzchniowych

Tabela 4. Jakość wód powierzchniowych na terenie powiatu żywieckiego (stan na rok 2009).

Nazwa rzeki	Nazwa jcw	Kod jcw	Kod ppk	Nazwa punktu pomiarowo-kontrolnego	Klasa elementów fizykochemicznych	Substancje szczególnie szkodliwe – specyficzne zanieczyszczenia syntetyczne i niesyntetyczne	Stan chemiczny
Soła	Soła od Rycerki do zb. Tresna	PLRW200014213259	PL01S1301_1727	Soła wypływ do zbiornika Tresna	Poniżej stanu dobrego	Stan dobry	Poniżej dobrego

Źródło: WIOŚ, Katowice.

Na terenie Gminy Węgierska Górka nie prowadzono badań jakości wód powierzchniowych. W celu określenia ich stanu posłużono się wynikami badań przeprowadzonymi przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Katowicach. Jak wynika z „Wstępnej oceny stanu/potencjału ekologicznego i stanu chemicznego wód w punktach pomiarowo-kontrolnych badanych w 2009 roku” stan wód powierzchniowych na terenie powiatu żywieckiego, w tym Gminy Węgierska Górka możemy określić jako:

- Poniżej stanu dobrego – klasa elementów fizykochemicznych,
- Stan dobry – Substancje szczególnie szkodliwe, specyficzne zanieczyszczenia syntetyczne i niesyntetyczne,
- Poniżej stanu dobrego – stan chemiczny.

Stan wód podziemnych

Tabela 5. Jakość wód podziemnych na terenie powiatu żywieckiego (stan na rok 2006).

Numer punktu	Nazwa punktu	Numer GZWP	Typ wody	Klasa jakości 2006	Wskaźniki odpowiadające poszczególnym klasom jakości				Miejsce
					II klasa	III klasa	IV klasa	V klasa	Powiat
1900/K	Żywiec	446	HCO ₃ -Cl-SO ₄ -Ca-Mg-Na	III	Temp., PEV, SO ₄ , Cl, F	Fe, Mn, NO ₃ , PO ₄	pH	-	żywiecki

Źródło: WIOŚ, Katowice.

Jak wynika z powyższej tabeli, wody podziemne występujące na terenie powiatu żywieckiego, a w tym Gminy Węgierska Górka, zaliczyć możemy do III klasy czystości. Wskaźniki odpowiadające poszczególnym klasom jakości według Rozporządzenia Ministra Środowiska z 11 lutego 2004 roku w sprawie klasyfikacji dla prezentowania stanu wód powierzchniowych i podziemnych możemy podzielić w następujący sposób:

- II klasa jakości: Temperatura, PEV, SO₄, Cl, F;
- III klasa jakości: Fe, Mn, NO₂, PO₄;
- IV klasa jakości: pH.

Gospodarka wodno-ściekowa

Gmina Węgierska Górka ma rozdzielczą sieć wodociągową o długości 51,6 km posiadającą 1735 podłączeń. Liczba ludności korzystająca z sieci wodociągowej w 2009 roku to 7653 osoby (51,8% mieszkańców). Sieć kanalizacyjna ma długość 95,5 km, a do sieci podłączonych jest 2818 budynków mieszkalnych. Liczba ludności korzystająca z sieci kanalizacyjnej to 10426 osób (70,5% mieszkańców). W 2009 roku zużycie wody wyniosło

131,1 dam³, co daje 8,9 m³ na osobę lub 17,1 m³ na odbiorcę. Liczby odprowadzonych ścieków wynosi 347,4 dam³. Oczyszczalnia ścieków, do której odprowadzane są nieczystości płynne z terenu całej gminy, znajduje się w Cięcinie. Więcej informacji na temat oczyszczalni znajduje się poniżej.

Tabela 6. Gospodarka wodno-ściekowej na terenie Gminy Węgierska Górka (stan na rok 2009).

Tabela 1. Sieć wodociągowa i kanalizacyjna na terenie Gminy Węgierska Górka (stan na rok 2009)						
Lokalizacja	Sieć rozdzielcza w kilometrach [km]		Połączenia prowadzące do budynków mieszkalnych		Zużycie wody z wodociągów w gospodarstwach domowych	Ścieki odprowadzone w dam ³
	wodociągowa	kanalizacyjna	wodociągowe	kanalizacyjne	W dam ³	
	Stan w dniu 31.12.2009r.					
Gmina Węgierska Górka	51,6	95,5	1 735	2 818	131,1	347,4

Źródło: GUS, Katowice.

Oczyszczalnie ścieków w Cięcinie³

Komunalna oczyszczalnia ścieków w Cięcinie istnieje od 1997 roku. W roku 2010 przeprowadzona została rozbudowa oczyszczalni ścieków. Działania realizowane były w ramach projektu Funduszu Spójności pod nazwą „Oczyszczanie ścieków na Żywiecczyźnie – faza I” (projekt nr 2000/PL/16/P/PE/023-04).

Celem I i II fazy projektu jest polepszenie stanu środowiska naturalnego poprzez właściwe oczyszczenie ścieków z terenu gmin powiatu żywieckiego (w tym z gminy Węgierska Górka).

W fazie I podjęte zostały działania w zakresie części ściekowej oczyszczalni z utrzymaniem obecnej technologii części osadowej.

Przed modernizacją, ścieki ze zlewni doprowadzone były na teren oczyszczalni kolektorem grawitacyjnym DN 600. Ścieki z nieskanalizowanych obszarów gminy dowożone były do oczyszczalni taborem asenizacyjnym. Do oczyszczalni w Cięcinie podłączonych było 16 000 równoważnych mieszkańców (RLM). Średnia dobowa ilość ścieków w okresie pogody suchej wynosiła 2200m³/d, a wymagania w zakresie jakości oczyszczania dla oczyszczalni określało pozwolenie wodnoprawne nr BOZN-oś-7644/Ś/07/03 wydane przez Starostę Żywieckiego.

W trakcie modernizacji oczyszczalnia w Cięcinie uzyskała nowe pozwolenie wodnoprawne nr WOŚ-7644/Ś/34/10 wydane przez Starostę Żywieckiego, w którym określone zostały: średnia dobowa ilość ścieków w okresie pogody suchej ok. 6000m³/d oraz wymagania w zakresie jakości oczyszczonych ścieków odpływających do odbiornika, którym jest rzeka Soła:

- BZT₅ 15 mgO₂/l
- ChZT 125 mgO₂/l
- Zawiesiny ogólne – 35 mg/l
- Azot ogólny 15 mgN/l
- Fosfor ogólny 2 mgP/l

Oczyszczalnia ścieków w Cięcinie składa się z części mechanicznej, biologicznej i osadowej.

³ www.piotrtrylik.pl

Część mechaniczna składa się z:

- pompowni ścieków,
- budynku krat,
- piaskownika,
- poletek ociekowych piasku,
- osadnika wstępnego,
- stacji zlewczej ścieków dowożonych,

Część biologiczna składa się z:

- komór osadu czynnego,
- osadnika wtórnego,
- Laguny osadowej,
- pompowni wody technologicznej,
- chlorowni ścieków ze zbiornikiem kontaktowym,
- pompowni osadu,
- stacji dmuchaw.

Część osadowa składa się z:

- zagęszczacza grawitacyjnego osadu,
- budynku odwadniania osadu,
- składowiska osadu.

Ochrona przeciwpowodziowa.

Ocena poziomu zagrożenia i zasięgu powodzi jest podstawą do określenia wydatków na zabiegi i przedsięwzięcia ograniczające zagrożenie zalewowe, likwidację skutków powodzi oraz system ostrzegawczy. Stopień zagrożenia powodziowego jest determinowany czynnikami naturalnymi (warunki klimatyczne, natężenie i rozkład przestrzenny opadów, powierzchnia i ukształtowanie zlewni) oraz antropogennymi (regulacja koryt rzeki, ich zabudowa hydrotechniczna, stopień zagospodarowania dolin rzecznych, infrastruktura komunikacyjna itp.).

Stopień zagrożenia powodziowego wynika również ze stanu i sprawności funkcjonowania w warunkach kryzysowych wielu służb państwowych. Podstawą wszelkich działań z zakresu ochrony przeciwpowodziowej na wszystkich szczeblach decyzyjnych, jest znajomość obszarów, które w wyniku wezbrania mogą zostać zalane. Również na poziomie gminy podjęcie jakichkolwiek działań w tym zakresie musi bazować na znajomości obszarów potencjalnie zagrożonych zalaniem.

Do obszarów zalewowych występujących na terenie Gminy Węgierska Górka zaliczamy: brzegi rzek: Soła, Cięcinka, Żabniczka.

5.1.2. Cele krótkookresowe

Cele krótkookresowy do 2014 roku:

Do celu tego należy:

- ograniczenie spływu zanieczyszczeń pochodzenia rolniczego z pól,
- racjonalizacja wykorzystania i ochrona istniejących zasobów wodnych,
- budowa przydomowych oczyszczalni ścieków.

5.1.3. Cele średniookresowe

Cele średniookresowe do 2018 roku:

Do celów tych należą:

- przywrócenie wysokiej jakości wód powierzchniowych,
- współpraca przy tworzeniu baz danych dotyczących wód i terenów zalewowych, systemu monitoringu środowiska.
- uporządkowanie gospodarki ściekowej w gminie poprzez budowę lub modernizację sieci wodociągowych, kanalizacji sanitarnych, sieci kanalizacji deszczowych, stacji uzdatniania wody.

5.1.4. Strategia realizacji celów.

W celu uporządkowania gospodarki wodno-ściekowej na terenie gminy do realizacji przewidziane zostały zadania związane z budową i modernizacją sieci wodociągowych, kanalizacji sanitarnych oraz sieci kanalizacji deszczowych. Zadania te zostały wyznaczone i opisane w rozdziale numer 6.

Dla obszarów, gdzie ze względów technicznych nie będzie możliwe podłączenie do sieci kanalizacyjnej, zalecana jest budowa przydomowych oczyszczalni ścieków. Koszty inwestycyjne, są nieco wyższe od kosztów budowy zbiornika bezodpływowego, jednak koszty eksploatacyjne są kilkakrotnie niższe. Po roku użytkowania łączne koszty inwestycyjne i eksploatacyjne są znacznie niższe na korzyść oczyszczalni przydomowej. Za tym rozwiązaniem przemawiają także przesłanki praktyczne oraz znacznie większa trwałość urządzeń.

W celu ochrony wód powierzchniowych pod względem jakościowym i ilościowym zaleca się prowadzenie następujących działań:

1. respektowania przepisów dotyczących ustanawiania stref ochronnych źródeł i ujęć wody;
2. renaturalizacji cieków wodnych i terenów przyległych;
3. przeciwdziałania migracji wodnej składników pokarmowych ze zlewni do wód powierzchniowych poprzez:
 - stosowanie właściwych zabiegów agrotechnicznych oraz racjonalną gospodarkę nawozami w agroekosystemach
 - kształtowanie urozmaiconej struktury krajobrazu rolniczego, bogatej w takie w takie elementy jak wyspy leśne, zadrzewienia i zakrzewienia śródpolne, powierzchnie wodne
 - tworzenie stref buforowych na granicy ląd-woda, porośniętych trwałą roślinnością
 - zabezpieczenie przeciwerozyjne zlewni.

W celu ochrony wód podziemnych pod względem jakościowym i ilościowym zaleca się prowadzenie następujących działań:

1. nieprzekraczanie zasobów dyspozycyjnych zbiornika;
2. ustanowieniu stref ochronnych dla wszystkich ujęć wody, dla których jest to wymagane przepisami;
3. likwidacji stwierdzonych ognisk zanieczyszczeń i zagrożeń dla wód podziemnych;
4. racjonalnym nawożeniu gruntów nawozami sztucznymi i ograniczone stosowanie środków ochrony roślin.

5.2. Ochrona powierzchni ziemi i gleby

5.2.1. Charakterystyka i ocena aktualnego stanu

Gmina Węgierska Górk zlokalizowana jest w dolinie Soły oraz ograniczających ją zboczach Beskidu Śląskiego i Beskidu Żywieckiego.

W Beskidzie Śląskim obejmuje fragment zachodniej części pasma wiślańskiego, którego najwyższe części przebiegają w kierunku wschodnim od Magurki Wiślańskiej przez Magurkę Radziechowską i Glinne. W Beskidzie Żywieckim Gmina zajmuje fragment północno – zachodniej części grupy Pilska. Dolina Soły w granicach Gminy przybiera formę płaskodennej sterasowanej doliny rzeki górskiej.

Beskid Śląski i Żywiecki są pasmami górkimi zbudowanymi z kompleksu utworów fliszowych, sfałdowanych w początku neogenu i powtórnie w środkowym miocenie. Zasadniczy zręb tektoniczny Beskidu Śląskiego tworzy płaszczowina godulska zbudowana z łupków wierzchowskich, warstw Igockich, piaskowców godulskich warstw istebiańskich oraz utworów trzeciorzędowych. Piaskowce godulskie stanowią podstawowy składnik szczytów i pasm górkich Beskidu Śląskiego.

Środowisko geograficzne Gminy Węgierska Górk charakteryzuje się dużym urozmaiceniem ukształtowania powierzchni. Gminę charakteryzują tereny podgórkie i górkyste.

Według mapy bonitacyjnej gleb ornych Gmina znajduje się w regionie Kotliny Żywieckiej Jeleśniawskiej, w warunkach tego rejonu udaje się większość roślin rolniczych, oraz w regionie owsiano- pastewnym górkim żywieckim, który charakteryzuje się krótkim okresem wegetacyjnym powodującym wykluczenie uprawy zbóż ozimych, a silne zakwaszenie ogranicza uprawę jęczmienia. Układ siedliskowy tych terenów sprzyja wyłącznie hodowlanemu kierunkowi produkcji rolniczej.

Obszary rolnicze w Gminie występują w dolinie Soły oraz na stokach dolin i grzbietów górkich. W większości położone są na terenach o dużych spadkach. Gleby na terenie Gminy Węgierska Górk należą do klas V i VI, na niewielkich obszarach występują klasy IV i III. Są to głównie gleby wietrzeniowe, fliszowe o różnej miąższości i gleby brunatne kwaśne i wylugowane o zróżnicowanej szkieletowości.

Gleby brunatne kwaśne tworzą się na skałach ziemistych, ubogich w składniki zasadowe. Gleby brunatne wylugowane wykształcają się na utworach pyłowych, glinach i iłach lub na utworach piaszczystych.

Na terenie Gminy Węgierska Górk występują górkie kompleksy przydatności rolniczej, kompleks pszenno górkim, kompleks zbożowo górkim, kompleks zbożowo pastewno górkim, owsiano pastewno górkim.

W rolnictwie Gminy Węgierska Górk dominują gospodarstwa indywidualne cechujące się dużym rozdrobnieniem gruntów i małą wielkością, średnia powierzchnia gospodarstwa rolnego wynosi około 2,45 ha.

Ze względu na znaczenie krajobrazowe i przyrodnicze Gminy Węgierska Górk celowa jest ochrona niezabudowanych terenów rolnych zwłaszcza trwałych użytków zielonych.

Według dostępnych danych statystycznych (stan na rok 2005), użytkowanie powierzchni ziemi na terenie Gminy Węgierska Górka przedstawia się następująco:

Tabela 7. Użytkowanie powierzchni ziemi na terenie Gminy Węgierska Górka (stan na rok 2005).

Użytki rolne			
Lp.	Nazwa	Jednostka	Wielkość obszaru
1	Użytki rolne (ogółem)	ha	3 002
2	Grunty orne (ogółem)	ha	1 492
3	Sady (ogółem)	ha	34
4	Łąki (ogółem)	ha	586
5	Pastwiska (ogółem)	ha	890
Lasy i grunty leśne			
Lp.	Nazwa	Jednostka	Wielkość obszaru
1	Lasy i grunty leśne (ogółem)	ha	3 885
Pozostałe grunty i nieużytki			
Lp.	Nazwa	Jednostka	Wielkość obszaru
1	Pozostałe grunty i nieużytki	ha	819

Degradacja środowiska glebowego

Z uwagi na fakt, iż część gminy posiada wiejski charakter, istotny wpływ na środowisko glebowe ma rolnictwo. Wynika to z faktu, iż obejmuje ono swoim oddziaływaniem duży obszar i powoduje zasadnicze zmiany w środowisku naturalnym. Najbardziej istotne zagrożenia związane z rolniczym użytkowaniem gruntów to:

- niszczenie mechaniczne roślinności oczek i mokradeł śródpolnych, zwłaszcza pozbawionych zarośli i zadrzewień przywodnych podczas prac polowych, niszczenie chemiczne poprzez stosowanie środków ochrony roślin i nadmierny spływ biogenów z pól,
- stosowanie na całej powierzchni upraw polowych środków ochrony roślin, powodujące ubożenie i zanikanie roślinności segetalnej,
- intensywne zagospodarowanie użytków zielonych z oraniem, „meliorowaniem”, nawożeniem, obsiewem szlachetnymi gatunkami traw, stosowaniem środków ochrony roślin powodujące drastyczne ubożenie bogactwa florystycznego łąk.

5.2.2. Cele krótkookresowe

Cele krótkookresowe do 2014 roku

Do celów tych należą:

- Poprawa jakości środowiska pod względem ziemi i gleb, w tym zwiększenie atrakcyjności gminy,
- Racjonalne użytkowanie zasobów naturalnych,
- Użyźnianie gleby materią organiczną,
- Rekultywacja terenów zdegradowanych,
- Ochrona gleb przed negatywnym oddziaływaniem.

5.2.3. Cele średniookresowe

Cele średniookresowe do 2018 roku

Do celów tych należą:

- Stworzenie map glebowych,
- Współpraca przy tworzeniu baz danych dotyczących jakości gleb, systemu monitoringu środowiska,
- Rekultywacja terenów zdegradowanych,
- Ochrona złóż kopalin,
- Ochrona powierzchni ziemi i gleb przed degradacją.

5.2.4. Strategia realizacji celów

Podejmując działania z zakresu ochrony powierzchni ziemi i gleb zaleca się nadzór nad eksploatacją złóż kopalin. Przywracanie wartości użytkowej gruntem zdegradowanym może odbywać się poprzez stosowanie odpowiednich upraw, które będą okresowo przeorywane, przez co spełnią rolę naturalnego nawozu i bufora wysokiego odczynu pH (wyka, gorczyca, łubin) oraz pozwolą na poprawę struktury gleby i wzmocnienie systemów korzeniowych upraw produkcyjnych. Zaleca się także prowadzenie nadzoru nad rekultywacją terenów zdegradowanych (w przypadku prowadzenia tego typu działań na terenie Gminy).

5.3. Ochrona powietrza

5.3.1. Charakterystyka stanu aktualnego

Źródła zanieczyszczeń powietrza

Głównymi źródłami zanieczyszczenia powietrza atmosferycznego są:

- przemysł,
- spalanie paliwa stałego (węgiel, miął koksowy, koks),
- spalanie odpadów w piecach indywidualnych gospodarstw domowych,
- emisja niezorganizowana z kopalń (głównie pyły).

W okresie zimowym wzrasta emisja pyłów i zanieczyszczeń spowodowanych spalaniem paliw stałych w kotłowniach indywidualnych i indywidualnych piecach centralnego ogrzewania.

Negatywny wpływ na jakość powietrza atmosferycznego mają lokalne kotłownie pracujące na potrzeby centralnego ogrzewania, a także małe przedsiębiorstwa spalające węgiel w celach grzewczych lub technologicznych. Brak urządzeń oczyszczania bądź odpylania gazów spalinowych powodują, iż całość wytwarzanych zanieczyszczeń trafia do powietrza atmosferycznego. Niska sprawność i efektywność technologii spalania są poważnym źródłem emisji zanieczyszczeń. Co więcej, głównym paliwem w sektorze gospodarki komunalnej jest węgiel, często zawierający znaczne ilości siarki. Rodzaje oraz źródła zanieczyszczeń powietrza zestawiono w poniższej tabeli.

Tabela 8. Rodzaje oraz źródła zanieczyszczeń powietrza.

Zanieczyszczenia	Źródło emisji
Pył ogółem	spalanie paliw, unoszenie pyłu w powietrzu;
SO ₂ (dwutlenek siarki)	spalanie paliw zawierających siarkę;
NO (tlenek azotu)	spalanie paliw;
NO ₂ (dwutlenek azotu)	spalanie paliw, procesy technologiczne;

NO _x (suma tlenków azotu)	sumaryczna emisja tlenków azotu;
CO (tlenek węgla)	produkt niepełnego spalania;
O ₃ (ozon)	powstaje naturalnie oraz z innych zanieczyszczeń będących utleniaczami;
Amoniak, metan	transport, produkcja rolna, produkty spalania.

Ocena stanu jakości powietrza.

Z uwagi na fakt, iż na terenie gminy nie przeprowadzono dotąd pomiarów zanieczyszczenia powietrza atmosferycznego, w celu oceny jego stanu posłużono się danymi pozyskanymi z śląskiego Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska oraz „Raportu o stanie środowiska w województwie śląskim w 2009 roku”. Gmina Węgierska Górka zakwalifikowana jest do strefy bielsko-żywieckiej. Wyniki pomiarów dotyczących jakości powietrza zestawione zostały w poniższych tabelach.

Tabela 9. Zmiany w procentach [%] emisji zanieczyszczeń w strefach województwa śląskiego w 2009 roku, w porównaniu do 2008 roku.

Nazwa strefy	Pył zawieszony	Dwutlenek siarki	Tlenki azotu	Tlenek węgla	Dwutlenek węgla
Strefa bielsko-żywiecka	-6	-12	-11	-16	-20

Źródło: WIOŚ, Katowice.

Jak wynika z powyższej tabeli, na terenie strefy bielsko-żywieckiej (w tym Gminy Węgierska Górka) emisja zanieczyszczeń uległa zmniejszeniu o średnio 13%.

Tabela 10. Emisja zanieczyszczeń wyrażona w [Mg/rok] (stan na rok 2009).

Rodzaj emisji	SO ₂	NO _x	CO ₂	PM10
Wysokość emisji [Mg/rok]	1700 - 2000	400 - 700	500 - 1000	310 - 380

Źródło: WIOŚ, Katowice.

Tabela 11. Emisja zanieczyszczeń wyrażona w [Mg/osobę] (stan na rok 2009).

Rodzaj emisji	SO ₂	NO _x	CO ₂	PM10
Wysokość emisji [Mg/osobę]	0,0022 – 0,005	0,001 – 0,0028	0,0013 – 0,0024	0,0007 – 0,0017

Źródło: WIOŚ, Katowice.

Jak wynika z informacji udostępnionych przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Katowicach (tabele powyżej), emisja zanieczyszczeń ze źródeł punktowych w strefie bielsko-żywieckiej jest jedną z najniższych w całym województwie. Najwyższe wartości dotyczą emisji SO₂ natomiast najniższe pyłu zawieszonego PM10.

W celu określenia stanu jakości powietrza atmosferycznego na terenie Gminy Węgierska Górka, posłużono się badaniami wykonanymi przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Katowicach. Wyniki zestawiono w poniższych tabelach.

Tabela 12. Klasy strefy bielsko-żywieckiej pod względem kryterium ochrony zdrowia (stan na rok 2009).

Rodzaj emisji	SO ₂	NO ₂	C ₆ H ₆	PM10	Pb	As	Cd	Ni	Benzo(α)piren	CO	O ₃
Klasa strefy	A	A	A	C	A	A	A	A	C	A	A

Źródło: WIOŚ, Katowice.

Gdzie:

Klasa **A** - poziom stężeń nie przekracza wartości dopuszczalnej/docelowej; nie jest wymagane prowadzenie działań na rzecz poprawy jakości powietrza,

Klasa **C** - poziom stężeń przekracza wartość dopuszczalną/docelową lub wartość dopuszczalną powiększoną o margines tolerancji; niezbędne jest opracowanie programu ochrony powietrza POP.

Jak wynika z powyższej tabeli w przypadku strefy bielsko-żywieckiej nie występują przekroczenia względem kryterium zdrowia w przypadku SO₂, NO₂, C₆H₆, Pb, As, Cd, Ni, CO i O₃. Przekroczenia odnotowano w przypadku pyłu PM₁₀ i Benzo(α)pirenu.

Emisja komunikacyjna

Negatywne oddziaływanie na środowisko niesie ze sobą emisja komunikacyjna, która najbardziej odczuwalna jest w pobliżu dróg charakteryzujących się dużym natężeniem ruchu kołowego. W przypadku Gminy Węgierska Górk są to:

- DK69,
- DP-S1432,
- DP-S1435,
- DP-S1433,
- DP-S1434,
- DP-S1436,
- Drogi gminne.

Głównymi zanieczyszczeniami emitowanymi w związku z ruchem samochodowym należą:

- tlenek i dwutlenek węgla,
- węglowodory,
- tlenki azotu,
- pyły zawierające metale ciężkie,
- pyły ze ścierania się nawierzchni dróg i opon samochodowych.

Dla stanu powietrza atmosferycznego istotne znaczenie ma emisja NO_x oraz metali ciężkich. Duże znaczenie ma również tzw. emisja wtórna z powierzchni dróg, która zależy w dużej mierze od warunków meteorologicznych. Komunikacja jest również źródłem emisji benzenu, benzo(a)piranu, toluen i ksylenu. Na wielkość tych zanieczyszczeń wpływa stan techniczny samochodów, stopień zużycia substancji katalitycznych oraz jakość stosowanych paliw. Gwałtowny rozwój transportu, przejawiający się wzrostem ilości samochodów na drogach oraz aktualny stan i infrastruktury dróg spowodował, iż transport może być uciążliwy dla środowiska naturalnego.

W przypadku substancji toksycznych emitowanych przez silniki pojazdów do atmosfery, źródła te trudno zinwentaryzować pod kątem emisji zanieczyszczeń, gdyż zwykle nie ma dla nich materiałów sprawozdawczych. Na podstawie znanych wartości średniego składu paliwa, szacowany przeciętny skład spalin silnikowych jest następujący:

Tabela 13. Przeciętny skład spalin silnikowych (w % objętościowo)⁴

Składnik	Silniki benzynowe	Silniki wysokoprężne	Uwagi
Azot	24 - 77	76 - 78	nietoksyczny
Tlen	0,3 - 8	2 - 18	nietoksyczny
Para wodna	3,0 - 5,5	0,5 - 4	nietoksyczny

⁴ Wg J. Jakubowski - „Motoryzacja a środowisko”.

Dwutlenek węgla	5,0 - 12	1 - 10	nietoksyczny
Tlenek węgla	0,5 - 10	0,01 - 0,5	toksyczny
Tlenki azotu	0,0 - 0,8	0,0002 - 0,5	toksyczny
Węglowodory	0,2 - 3	0,009 - 0,5	toksyczny
Sadza	0,0 - 0,04	0,01 - 1,1	toksyczny
Aldehydy	0,0 - 0,2	0,001 - 0,009	toksyczny

Na skutek powszechnej elektryfikacji, emisje do powietrza związane z ruchem kolejowym mają znaczenie marginalne. Należą do nich jedynie emisje zanieczyszczeń pyłowych związanych z ruchem pociągów, oraz niewielkie emisje z lokomotyw spalinowych używanych głównie na bocznicach kolejowych.

Niska emisja

Negatywne oddziaływanie na stan jakości powietrza niesie ze sobą niska emisja z lokalnych kotłowni i pieców węglowych, które używane są w indywidualnych gospodarstwach domowych na terenie gminy. W lokalnych systemach grzewczych brak jest urządzeń ochrony powietrza. Emisja z tych źródeł jest trudna do oszacowania i wykazuje zmienność sezonową, która związana jest z okresem grzewczym. Poważnym problemem jest fakt, iż na terenie gminy dochodzi do spalania odpadów komunalnych w piecach centralnego ogrzewania. W celu poprawy jakości powietrza atmosferycznego, na terenie Gminy Węgierska Górka opracowano i wdrożono *Program Ograniczenia Niskiej Emisji*, który przyczynia się do ograniczenia emisji z lokalnych kotłowni i pieców węglowych.

Emisja niezorganizowana

Do tej kategorii zaliczane są inne nie wymienione źródła emisji. Znaczenie w tej kategorii ma emisja pochodząca z zlokalizowanej na terenie gminy oczyszczalni ścieków. Do pozostałych źródeł emisji można zaliczyć np. wypalanie traw, emisję lotnych związków organicznych związanych z lakierowaniem.

5.3.2. Cele krótkookresowe

Cel krótkookresowy do 2014 roku

Do celu tego należy:

- Przekształcanie istniejącego systemu ogrzewania w system bardziej przyjazny dla środowiska, w szczególności ograniczenie „niskiej emisji”,
- Promowanie wykorzystania alternatywnych źródeł energii,
- Eliminacja paliw węglowych niskiej jakości.

5.3.3. Cele średniookresowe

Cele średniookresowe do 2018 roku

Do celów tych należą:

- Współpraca przy tworzeniu baz danych dotyczących powietrza atmosferycznego, systemu monitoringu środowiska,
- Gazyfikacja, wprowadzenie nowych systemów ogrzewania,

- Edukacja ekologiczna i podnoszenie świadomości społecznej w odniesieniu zagrożeń związanych z zanieczyszczaniem powietrza – głównie dotyczących spalania odpadów komunalnych, opakowań i tworzyw sztucznych w prywatnych paleniskach,
- Poprawa stanu nawierzchni dróg (obniżenie emisji komunikacyjnej).

5.3.4. Strategia realizacji celów

Ograniczenie emisji komunikacyjnej

W celu ograniczenia emisji zanieczyszczeń związanej z ruchem komunikacyjnym zaleca się podjęcie następujących działań:

- dbałość o stan nawierzchni dróg;
- polepszenie stanu technicznego pojazdów – stopniowa eliminacja pojazdów niesprawnych technicznie i nieposiadających katalizatorów spalin;
- działanie mające na celu redukcję uciążliwości transportu samochodowego – głównie w zakresie logistyki jak również poprzez kontrolę emisji spalin;
- przygotowanie warunków dla rozwoju ruchu rowerowego – wytyczenie i wykonanie ścieżek rowerowych.
- stosowanie pasów zieleni i zadrzewienia.

Ograniczenie niskiej emisji

Z uwagi na wiejsko-miejski charakter gminy, na jej terenie przeważa rozproszona zabudowa jednorodzinna. Sprzyja to powstawaniu tzw. „niskiej emisji”, która jest istotnym problemem środowiskowym. W celu jej ograniczenia zaleca się podjęcie następujących działań:

- sukcesywną wymianę przestarzałych kotłów węglowych CO używanych na terenie posesji prywatnych i zastępowanie ich nowoczesnymi piecami o wyższej sprawności, a tym samym niższym zapotrzebowaniu na paliwo i mniejszej emisji spalin;
- edukacja społeczna i uświadamianie o szkodliwości spalania różnego rodzaju odpadów oraz węgla o słabej kaloryczności i dużym zasiarczeniu w paleniskach domowych;
- promowanie działań zmierzających do eliminacji strat ciepła z budynków mieszkalnych (docieplenia, wymiana okien itp.);
- promowanie stosowania paliw proekologicznych takich jak np. gaz ziemny, olej opałowy,
- realizację *Programu Ograniczenia Niskiej Emisji*.

5.4. Ochrona przyrody

5.4.1. Charakterystyka i ocena aktualnego stanu

Na terenie Gminy Węgierska Górka zlokalizowane są:

- Rezerваты przyrody (2 szt.),
- Żywiecki Park Krajobrazowy,
- Obszary NATURA 2000 (3 szt.),
- Pomniki przyrody (8 szt.).

Rezerваты przyrody

Rysunek 5. Rozmieszczenie rezerwatów przyrody na terenie Gminy Węgierska Górka.

Gdzie:

1 – Lipowska,

2 – Romanka.

Zgodnie z definicją zawartą w ustawie z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. 2004 Nr 92 poz. 880 ze zm.) „Rezerваты przyrody obejmują obszary zachowane w stanie naturalnym lub mało zmienionym, ekosystemy, ostoje i siedliska przyrodnicze, a także siedliska roślin, siedliska zwierząt i siedliska grzybów oraz twory i składniki przyrody nieożywionej, wyróżniające się szczególnymi wartościami przyrodniczymi, naukowymi, kulturowymi lub walorami krajobrazowymi”.

Rezerwat ochrony przyrody „Lipowska”

Tabela 14. Rezerwat ochrony przyrody "Lipowska" - charakterystyka.

Nazwa rezerwatu	Powierzchnia [ha]	Data utworzenia i podstawa prawna	1) Forma własności, 2) Rodzaj gruntu.	Plan ochrony	Położenie	Rodzaj, typ i podtyp rezerwatu (opis formy ochrony)
Lipowska	62,60	09.06.2008r. Rozp. Woj. Śl. Dz. Urz. Woj. Śląskiego Nr 112, poz. 2272	1) Skarb Państwa 2) leśny	NIE	~ Ujsoły, Węgierska Górka * żywiecki # śląskie	Leśny (L); I – fitocenotyczny (PFI), zbiorowisk leśnych (zl); II – leśny i borowy (EL), borów górskich i podgórskich (bgp). Górnoreglowy bór świerkowy, torfowiska z systemem oczek wodnych.

Źródło: RDOŚ Katowice.

Gdzie: (^) - Obręb (–) - Gmina (*) – Powiat (#) - Województwo

Opis⁵

Powołano w 2008 roku, obejmuje swoim zasięgiem szczyt oraz północno-zachodnie i południowo-wschodnie stoki Lipowskiej (1324 m n.p.m.) oraz Rysianki (1332 m n.p.m.) w Beskidzie Żywieckim. Rezerwat utworzono w celu ochrony i zachowania systemu torfowisk wysokich oraz fragmentów górnoregłowego boru świerkowego *Plagiothecio-Piceetum tatricum*. Powierzchnia rezerwatu na terenie Nadleśnictwa Węgierska Górka wynosi 35,12 ha i znajduje się w leśnictwie Boracza. Pozostała część rezerwatu położona jest na terenie Nadleśnictwa Ujsolę.

Torfowisko to zbiorowisko roślinne, w miejscu którego z obumarłych szczątków roślinnych tworzy się torf. Torfowiska wysokie powstają najczęściej w obniżeniach terenu, gdzie brak jest odpływu wody. Cechuje je odczyn kwaśny i mała zawartość składników odżywczych. Torfowiska wysokie zwane są również mszarami lub rojstami i w górach spotykane są bardzo rzadko, dlatego te występujące na Hali Lipowskiej uznano za osobliwość Beskidu Żywieckiego.

Torfowiska na wierzcholinie lipowskiej porośnięte są karłowatymi świerkami, a wśród trzęsawisk pojawiają się liczne oczka wodne. Drzewostan tworzy świerk o charakterystycznym pokroju korony, ugałęziony do samej ziemi, różniący się wyraźnie od pokroju świerka pochodzenia sztucznego w reglu dolnym. Taki świerk pochodzenia naturalnego jest znamieny dla pierwotnej puszczy karpackiej i dzięki swojemu pochodzeniu oparł się presji kłęski gradacyjnej kornika drukarza.

Spośród występujących roślin naczyniowych na szczególną uwagę zasługują rośliny alpejskie oraz rośliny bagienne: żurawina błotna (*Oxycoccus pallustris*), modrzewnica zwyczajna (*Andromeda polifolia*) oraz borówka bagiczna (*Vaccinium uliginosum*). Ponadto spotykane są: ciemnyca zielona (*Veratrum lobelianum*), goryczka trojeściowa (*Gentiana asclepiadea*), liczydło górskie (*Streptopus amplexifolius*), widłaki: jałowcowaty (*Lycopodium annotinum*) i wroniec (*Huperzia selago*), objęte ochroną gatunkową oraz liczne gatunki mchów.

Obszar ten, podobnie jak rezerwat Romanka jest miejscem występowania rzadkiego kuraka leśnego głązka (*Tetrao urogallus*) oraz takich drapieżników, jak wilk (*Canis lupus*), niedźwiedź (*Ursus arctos*) czy ryś (*Lynx lynx*).

Rezerwat ochrony przyrody „Romanka”

Tabela 15. Rezerwat ochrony przyrody "Romanka" - charakterystyka.

Nazwa rezerwatu	Powierzchnia [ha]	Data utworzenia i podstawa prawna	1) Forma własności, 2) Rodzaj gruntu.	Plan ochrony	Położenie	Rodzaj, typ i podtyp rezerwatu (opis formy ochrony)
Romanka	124,5	1963r. 30.05.2005r. Rozp.Woj.Śl. Dz. Urz. Woj. Śląskiego Nr 71, poz. 1888	1) Skarb Państwa 2) Leśny.	TAK	~ Jeleśnia, Węgierska Górka * żywiecki # śląskie	Pierwotny fragment dawnej Puszczy Karpackiej w postaci ekosystemów leśnych regla dolnego i górnego.

Źródło: RDOŚ Katowice.

Gdzie:

⁵ Portal Korporacyjny Lasów Państwowych - www.cilp.lasy.gov.pl

(^) - Obręb (~) - Gmina (*) - Powiat (#) - Województwo

Opis⁶

Został powołany w 1963 roku w rejonie szczytu Romanka (1366 m n.p.m.) w Beskidzie Żywieckim, w celu zachowania pierwotnego fragmentu dawnej puszczy karpackiej w postaci górnoreglowego boru świerkowego. Powierzchnia rezerwatu wynosi blisko 125 ha (w 2005 roku poszerzono obszar rezerwatu o 25 ha). Na terenie Nadleśnictwa Węgierska Górka zajmuje powierzchnię 60,02 ha i znajduje się na terenie leśnictwa Żabnica. Pozostała część rezerwatu mieści się w granicach Nadleśnictwa Jeleśnia. Rezerwat obejmuje podszczytowe partie Romanki (wysokości od 1150 m n.p.m. do 1366 m n.p.m.).

Na terenie rezerwatu wyróżniono liczne zbiorowiska leśne: zespół górnoreglowego boru świerkowego *Plagiothecio-Piceetum tatricum*, dolnoreglowego boru jodłowo-świerkowego *Abieti- Piceetum montanum*, kwaśnej buczyny górskiej *Luzolo luzuloidis-Fagetum* oraz zbiorowiska nieleśne.

W warstwie runa spotykane są liczne rośliny chronione: ciemniżyca zielona (*Veratrum lobelianum*), omieg górski (*Doronicum austriacum*), paprotka zwyczajna (*Polypodium vulgare*), podrzeń żebrowiec (*Blechnum spicant*), wawrzynek wilczełyko (*Daphne mezereum*), widłak jałowcowaty (*Lycopodium annotinum*) oraz widłak wroniec (*Huperzia selago*).

Na obszarze rezerwatu ochronie podlegają fragmenty naturalnego drzewostanu świerkowego regla górnego w różnych stadiach i fazach rozwojowych. Można zaobserwować tutaj dorodne okazałe drzewostany ze świerkiem, którego wiek dochodzi do 250, a nawet 300 lat, jak również pozbawione drzew partie szczytowe Romanki. To najlepszy obraz dla naturalnych procesów rozpadu drzewostanu i ich odnawiania młodym pokoleniem.

Rezerwat Romanka jest bardzo cenny ze względów przyrodniczych, to na jego obszarze występują największe polskie drapieżniki: jak wilk (*Canis lupus*), niedźwiedź (*Ursus arctos*) czy ryś (*Lynx lynx*). Dodatkowym atutem jest obecność rzadkiego kuraka leśnego – głuszca (*Tetrao urogallus*).

⁶ Portal Korporacyjny Lasów Państwowych - www.cilp.lasy.gov.pl

Parki Krajobrazowe

Rysunek 6. Rozmieszczenie Parków Krajobrazowych na terenie Gminy Węgierska Górk.

Gdzie:

1 - obszar Żywieckiego Parku Krajobrazowego.

Opis⁷

Utworzony w 1986 roku Żywiecki Park Krajobrazowy jest najstarszym parkiem krajobrazowym w polskich Karpatach. Park rozciąga się w Beskidzie Żywieckim od Zwardonia na zachodzie po Korbielów na wschodzie. Na południu sięga po granicę ze Słowacją, na północy jego ograniczenie stanowi w przybliżeniu droga Jeleśnia–Żywiec. Powierzchnia Żywieckiego Parku Krajobrazowego wynosi 358,70 km², a powierzchnia otuliny – 186,00 km². Park obejmuje dwa pasma górskie: grupę Wielkiej Raczy i grupę Pilska. Grupa Wielkiej Raczy zwana ze względu na charakterystyczny kształt "Workiem Raczańskim" znajduje się w zachodniej części parku. Pasma to ciągnie się od przełęczy Zwardońskiej do przełęczy Glinka. Najwyższe szczyty to Wielka Racza (1236 m n.p.m.) i Wielka Rycerzowa (1226 m n.p.m.).

Na północnywschód od przełęczy Glinka rozciąga się grupa Pilska. Od najwyższego szczytu Pilska (1557 m n.p.m.) na wszystkie strony ciągną się grzbiety boczne z kulminacjami na Romance (1366 m n.p.m.) i w paśmie Rysianki–Lipowskiej (1324 m n.p.m.). Wschodnie ograniczenie grupy Pilska stanowi przełęcz Glinne (809 m n.p.m.).

Skały tworzące dzisiejszy Beskid Żywiecki powstawały w okresie kredy i trzeciorzędu na dnie morza. W końcowym okresie trzeciorzędu zostały sfałdowane, wypiętrzone i nasunięte na siebie tworząc tzw. płaszczwinę zwaną płaszczwiną magurską. Dominującymi skałami są tutaj odporne na wietrzenie piaskowce magurskie, które poprzekładane łupkami ilastymi tworzą flisz karpacki. Najciekawsze skały znajdują się w szczytowych partiach Pilska, w dolinie Cebulowego Potoku i w obrębie grzbietowej części Romanki. Jaskinie mają charakter tektoniczny, a największa jest Jaskinia Wickowa w Sopotni Wielkiej o długości 101 m, inna to Jaskinia przed Rozdrożem o długości 17 m. Obie są pomnikami przyrody nieożywionej. Główne rzeki Żywieckiego Parku Krajobrazowego to Soła i Koszarawa. Rzeka Koszarawa oddziela Beskid Żywiecki od Beskidu Małego. W środkowych i dolnych biegach potoków

⁷ Źródło: Zespół Parków Krajobrazowych województwa śląskiego - www.zpk.com.pl

występują liczne progi wodospadowe. Najwyższy z nich ma 10 m wysokości, a znajduje się w Sopotni Wielkiej na potoku o tej samej nazwie.

Najbardziej znane źródła Beskidu Żywieckiego to siarkowodorowe i siarczkowe wody w Złatnej. Od ich woni pochodzi nazwa przepływającego tam potoku Śmierdząca Woda. Natomiast miejscowość Sól znana jest dzięki występowaniu silnie zmineralizowanych wód solankowych. Na spłaszczeniach stokowych, wierzchowinach grzbietowych, zagłębieniach osuwiskowych można spotkać torfowiska.

Zróznicowanie wysokościowe Beskidu Żywieckiego powoduje, że leży on w zasięgu czterech pięter roślinnych. Do wysokości około 600 m n.p.m. sięga piętro pogórza, niemal całkowicie zajęte pod uprawę i zabudowę. Było ono dawniej porośnięte przez lasy liściaste z grabem, dębem, lipą i klonem. O ich występowaniu świadczą pojedyncze okazy starych drzew oraz typowe dla grądów gatunki runa. Nad rzekami i potokami spotkać można fragmenty olszyny karpackiej obecnie znacznie zmienionej wskutek gospodarki człowieka. Stoki gór w strefie od 600 do 1150 m n.p.m. zajmowała niegdyś całkowicie buczyna karpacka z dużym udziałem jodły oraz domieszką świerka i jawora, tworząc tzw. regiel dolny. Znaczna część drzewostanów bukowych została w XIX wieku wycięta i zastąpiona świerkiem. Dolnoreglowy bór jodłowoświerkowy jest obecnie dominującym zbiorowiskiem leśnym ponieważ jego areal wzrósł znacznie w wyniku działalności człowieka. Natomiast do osobliwości zaliczyć należy rzadkie zbiorowiska leśne, jakimi są: dolnoreglowy bór jodłowy, jaworzyna ziołoroślowa i jaworzyna karpacka.

Najbardziej naturalny charakter ma piętro górnoreglowe porośnięte przez zachodniokarpacką świerczynę górnoreglową. Obejmuje ono partie szczytowe najwyższych wzniesień Beskidu Żywieckiego.

W piętrach reglowych liczne są polany, niekiedy użytkowane jako pastwiska oraz łąki kośne. Jedynym szczytem na terenie "Żywieckiego" Parku Krajobrazowego, na którym występuje piętro kosodrzewiny (subalpejskie), jest Pilsko wznoszące się na wysokość 1557 m n. p. m. Pilsko stanowi, trzeci po Tatrach i Babiej Górze, obszar wysokogórskiej flory w Karpatach. W rozległych kompleksach leśnych zachowała się interesująca fauna kręgowców reprezentowana przez: 39 gatunków ssaków, 106 gatunków ptaków lęgowych, 5 gatunków gadów i 11 gatunków płazów, 23 gatunki ryb i jednego minoga. Masyw Pilska, Romanki, Rysianki, Lipowskiej i tzw. Worek Raczański to główne ostoje dużych drapieżników: niedźwiedzia, wilka, rysia oraz borsuka. Dość pospolite na obszarze całego parku są lis, kuna leśna, łasica, tchórz i gronostaj. Równie liczne są ssaki kopytne: jeleń, sarna i dzik, z tym że jeleń preferuje duże kompleksy leśne, zaś sarna i dzik tereny polnoleśne.

Najcenniejsze obszary leśne objęte są ochroną w postaci 9 rezerwatów przyrody: rezerwat "Oszast" o powierzchni 47,31 ha, "Pilsko" – 105,21 ha (po połączeniu z rezerwatem "Pięć Kopców", "Pod Rysianką" – 27,54 ha, „Romanka” – 98,45 ha, „Śrubita” – 24,99 ha, „Butorza” – 30,68 ha, „Dziobaki” – 13,06 ha, „Gawroniec” – 23,69 ha, „Muńcoł” – 45,20 ha. Dziedzictwo kultury ludowej górali żywieckich niezwykle barwne i bogate, cechuje bogactwo elementów zarówno w sensie materialnym, jak i duchowym.

Pomniki przyrody

Zgodnie z definicją zawartą w ustawie z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. 2004 Nr 92 poz. 880 ze zm.) „To pojedyncze twory przyrody żywej i nieożywionej lub ich skupiska o szczególnej wartości przyrodniczej, naukowej, kulturowej, historycznej lub krajobrazowej oraz odznaczające się indywidualnymi cechami, wyróżniającymi je wśród innych tworów, okazałych rozmiarów drzewa, krzewy gatunków rodzimych lub obcych, źródła, wodospady, wywierzyska, skałki, jary, głązy narzutowe oraz jaskinie. Na terenach niezabudowanych, jeżeli nie stanowi to zagrożenia dla ludzi lub mienia, drzewa stanowiące pomniki przyrody podlegają ochronie aż do ich samoistnego, całkowitego rozpadu”. Wykaz pomników przyrody znajduje się w poniższej tabeli.

Tabela 16. Wykaz pomników przyrody.

Lp.	Nazwa pomnika przyrody (jak w akcie prawnym o ustanowieniu)	Data utworzenia pomnika przyrody	Obowiązująca podstawa prawna wraz z oznaczeniem miejsca ogłoszenia aktu prawnego	Opis pomnika przyrody	Obwód na wysokości 1,3 m [cm]	Wys. [m]	Gmina	Miejscowość	Obręb ewidencyjny	Opis lokalizacji	Forma własności	Ochrona w zakresie prawa międzynarod.
1	Głaz narzutowy	08.04.1969r.	Decyzja PWRN w Krakowie z dnia 08.04.1969r. RL-op-8311/41/69	Głaz trapezowaty - szer. 227 cm, wys. 195 cm	-	195	Węgierska Górka	Cisiec	Cisiec	Znajduje się nad potokiem "Glinne" w Ciścu w oddz. 13 c, Leśnictwo Zielona	Skarb Państwa w gestii Nadleśnictwa Państwowego w Węgierskiej Górze, Leśnictwo Zielona oddz. 130	NIE
2	Klon jawor	23.08.1972r.	Decyzja PWRN w Krakowie z dnia 23.08.1972r. RL-op-8311/87/72	Klon jawor (Acer pseudoplatanus)	420	25	Węgierska Górka	Żabnica	Żabnica	Rośnie na zachodnim zboczu Romanki (1060 m n.p.m.) w oddziale 47c Leśnictwa Romanki	Skarb Państwa w gestii Nadleśnictwa Państwowego w Węgierskiej Górze, Leśnictwo Romanki oddz. 47c	NIE
3	Lipa drobnolistna	31.12.1984r.	Decyzja nr 253/84 Wojewody Bielskiego z 31.12.1984r.	Lipa drobnolistna (Tilia cordata) - wiek ok. 200 lat	305	20	Węgierska Górka	Cięcina	Cięcina	Rośnie w Ciężynie przy drodze państwowej Żywiec-Cięcina-Węgierska Górka-Rajcza przed restauracją "Gronie"	Gminna Spółdzielnia "Samopomoc Chłopska"	NIE
4	Wierzba biała	08.10.1993r.	Rozporządzenie Wojewody Bielskiego Nr 3/93 z dnia 8 października 1993 r.	Wierzba biała (Salix alba)	350	20	Węgierska Górka	Węgierska Górka	Węgierska Górka	Rośnie przy zajezdni autobusowej PKS w Węgierskiej Górze	w użytkowaniu Przedsiębiorstwa PKS w Żywcu	NIE
5	Lipa drobnolistna	08.10.1993r.	Rozporządzenie Wojewody Bielskiego Nr 3/93 z dnia 8 października 1993 r.	Lipa drobnolistna (Tilia cordata)	345	25	Węgierska Górka	Węgierska Górka	Węgierska Górka	Rośnie po prawej stronie drogi krajowej Żywiec-Milówka w Węgierskiej Górze, naprzeciwko budynku szkoły podstawowej	w użytkowaniu Dyrekcji Okr. Kolei Państwowych KRAKÓW	NIE
6	Lipa drobnolistna	08.10.1993r.	Rozporządzenie Wojewody Bielskiego Nr 3/93 z dnia 8 października 1993 r.	Lipa drobnolistna (Tilia cordata)	425	25	Węgierska Górka	Węgierska Górka	Węgierska Górka	Rośnie na terenie zajezdni autobusowej PKS w Węgierskiej Górze, ok. 6 m na wschód od budynku kasy PKS	w użytkowaniu Dyrekcji Okr. Kolei Państwowych KRAKÓW	NIE

Aktualizacja Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Węgierska Górka

Lp.	Nazwa pomnika przyrody (jak w akcie prawnym o ustanowieniu)	Data utworzenia pomnika przyrody	Obowiązująca podstawa prawna wraz z oznaczeniem miejsca ogłoszenia aktu prawnego	Opis pomnika przyrody	Obwód na wysokości 1,3 m [cm]	Wys. [m]	Gmina	Miejscowość	Obręb ewidencyjny	Opis lokalizacji	Forma własności	Ochrona w zakresie prawa międzynarod.
7	Aleja drzew	08.10.1993r.	Rozporządzenie Wojewody Bielskiego Nr 3/93 z dnia 8 października 1993 r.	Aleja drzew - 9 szt.: Kasztanowiec zwyczajny (Aesculus hippocastanum) - 5 szt., Klon jawor (Acer pseudoplatanus) - 2 szt., Jesion wyniosły (Fraxinus excelsior) - 2 szt.	225, 245, 320, 320, 325	20	Węgierska Górka	Węgierska Górka	Węgierska Górka	Drzewa rosną po obu stronach ul. Kolejowej	w użytkowaniu DODP KRAKÓW	NIE NIE
					280, 350	20						
					305, 305	20						
8	Wiąz górski	08.10.1993r.	Rozporządzenie Wojewody Bielskiego Nr 3/93 z dnia 8 października 1993 r.	Wiąz górski (Ulmus glabra)	430	25	Węgierska Górka	Węgierska Górka	Węgierska Górka	Rośnie przy ul. Zielonej stanowiącej odcinek drogi krajowej Żywiec-Milówka w Węgierskiej Górze, po lewej stronie, naprzeciwko budynku nr 233	w użytkowaniu DODP KRAKÓW	NIE

Źródło: RDOS Katowice.

Obszary NATURA 2000⁸

Na terenie Gminy Węgierska Górka znajdują się następujące obszary NATURA 2000:

- 4) PLB240002, Beskid Żywiecki (ob. ptasi);
- 5) PLH240006, Beskid Żywiecki (ob. siedliskowy);
- 6) PLH240018, Górna Soła z Koszarawą.

Beskid Żywiecki (ob. ptasi):

Kod obszaru: PLB240002,

Forma ochrony w ramach sieci Natura 2000:

obszar specjalnej ochrony ptaków (Dyrektywa Ptasia),

Powierzchnia: 34988,9 ha.

Beskid Żywiecki (ob. siedliskowy)

Kod obszaru: PLH240006,

Forma ochrony w ramach sieci Natura 2000:

Specjalny obszar ochrony siedlisk (Dyrektywa Siedliskowa),

Powierzchnia: 35276,1 ha,

Beskid Żywiecki to bardzo rozległa i mocno zróżnicowana pod względem położenia i charakteru grupa górską Beskidów Zachodnich, rozciągająca się wzdłuż południowych granic kraju, od Beskidu Śląskiego aż po Podhale. Od północy graniczy z Beskidem Średnim (Makowskim), a od wschodu z Gorcami. Beskid Żywiecki stanowi najwyższą grupę górską Beskidów Zachodnich. Składa się z kilku pasm górskich, mających układ równoleżnikowy. Wyróżnia się tu zwarte grupy górskie Wielkiej Raczy (1236 m n.p.m.) i Pilsko (1557 m n.p.m.). Rzeki Beskidu Żywieckiego mają charakter górski, z gwałtownymi spadkami, malowniczymi wodospadami i gęstą siecią potoków. Główne rzeki tego obszaru to Soła i Koszarawa. Osobliwością są nieliczne, drobne jeziora osuwiskowe. Szatę roślinną tworzą naturalne i półnaturalne zbiorowiska, w tym dobrze wykształcone zespoły lasów iglastych i liściastych. Na spłaszczeniach stokowych, wierzchołkach grzbietowych i w zagłębieniach osuwiskowych występują cenne torfowiska. Występuje tu populacja lęgowa głuźca (50-80 osobników), która przekracza 10% populacji krajowej. Jest to gatunek skrajnie zagrożony w całej Polsce. W okresie lęgowym stwierdzono występowanie jarząbka, puchacza, sóweczki i dzięcioła czarnego, dzięcioła białogrzbietego, dzięcioła trójpalczastego i gąsiorka. Na terenie Beskidu Żywieckiego znajduje się ostaniec denudacyjny w postaci góry Grojec (612 m n.p.m.) w Żywcu, będąca ważnym stanowiskiem archeologicznym. Na obszarze została zachowana pierwotna, karpacka przyroda. Najwyższe szczyty mają dobrze zarysowane piętra roślinne: regla dolnego (lasy jodłowo-bukowe do 1150 m), regla górnego (lasy świerkowe do 1360 m), subalpejskie (kosodrzewina do 1650 m n.p.m.). Potoki wypływające u podnóża Beskidu Wysokiego uchodzą głównie do rzek Soły i Skawy, które stanowią prawobrzeżne dopływy Wisły. Górskie potoki urozmaicone są licznymi kaskadami i wodospadami - np. w Sopotni, Milówce i Korbielowie. Najcenniejsze skupiska roślinności objęte zostały ochroną rezerwatową: Śrubita, Dziobaki, Butorza, Oszast, Rysianka, Romanka, Gawroniec, Muńcoł, Pięć Kopców, Pilsko. Znajdują się tu również pomniki przyrody nieożywionej: jaskinia w Sopotni Wielkiej (10m wysokości), jaskinia Przed Rozdrożem, wodospad na potoku Sopotnia Wielka (długość 101m). Dominującymi skałami są tutaj odporne na wietrzenie piaskowce magurskie, które wraz z łupkami ilastymi tworzą flisz karpacki. Znajdują się tu jeziora osuwiskowe, które można obserwować wśród torfowisk i świerczyn pomiędzy Lipowską i Rysianką. Na obszarze ostoi stwierdzono występowanie 50

⁸ www.ine.eko.org.pl

zbiorowisk roślinnych. Przeważają zbiorowiska leśne, które pokrywają 80% jej powierzchni. Fragmenty naturalnych lasów zachowały się na Pilsku, Romance, Oszaście i Grupie Wielkiej Raczy. W piętrze subalpejskim występują zarośla z jarzębiną w odmianie nagiej, borówczyska bażynowe i zarośla kosodrzewiny. Występuje również podgórski łęg jesionowy, olszynka karpacka, grąd, kwaśna buczyna górską, żyzna buczyna górską, jaworzyna ziołoroślowa. Badania florystyczne wykazały obecność około 100 gatunków roślin naczyniowych, w tym 150 typowo górskich. Do rzadkich gatunków występujących na tym obszarze należą: czosnek syberyjski, niebielistka trwała alpejska, tojad lisi. Obszar stanowi matecznik niedźwiedzia, wilka i rysia.

Górna Soła z Koszarawą

Kod obszaru: PLH240018,

Forma ochrony w ramach sieci Natura 2000:

Specjalny obszar ochrony siedlisk (Dyrektywa Siedliskowa),

Powierzchnia: 199,6 ha.

Obszar obejmuje: rzekę Sołę, powyżej kaskady zbiorników Tresna-Porąbka-Czaniec na odcinku od mostu na trasie Milówka - Kamesznica w Milówce do ujścia Koszarawy rzekę Koszarawę, od ujścia potoku Bystra w miejscowości Przyborów do ujścia do Soły, wraz z Krzyżową od ujścia potoku Dablin Soła ma charakter rzeki podgórskiej, o słabo przekształconym korycie, tworzy liczne bystrza (płycizny), plosa (obszary głębsze), rozlewiska, a nawet dzieli się na wiele koryt opływających wyspy. Zlewnia jest zagospodarowana rolniczo lub zurbanizowana, tam gdzie budowle występują blisko rzeki koryto jest silnie umocnione (konstrukcje siatkowo-kamieniste). Dno pokryte jest obtoczonymi kamieniami (otoczakami), żwirem i piaskiem. Zlewnię Koszarawy stanowią lasy (w partiach źródłowych) oraz pola uprawne i tereny zabudowane (w dalszym biegu). Powyżej jazu wyposażonego w przepławkę dla ryb, rzeka płynie naturalnym korytem (liczne wyspy i rozgałęzienia). Dno pokrywają otoczaki i żwir. Głębokość wynosi: 0,15 - 0,7 m. Spośród gatunków wymienionych w załączniku II Dyrektywy Siedliskowej występują ryby i minogi: głowacz białopłetwy, minóg strumieniowy, koza. Inne ważne gatunki ryb występujące na obszarze to: brzanka, świnka, głowacz przegopłetwy i lipień (z czego trzy ostatnie są ujęte w krajowej Czerwonej Liście Zwierząt). Zgodnie z podziałem rzek na krainy (według parametrów rzeki i zespołu występujących ryb) obszar ten jest krainą pstrąga. Przeważają ryby towarzyszące łososiowatym: strzebla potokowa, śliz i wspomniane wyżej dwa gatunki głowacza i brzanka. Obszar stanowi własność Skarbu Państwa w zarządzie Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Krakowie.

Obszary leśne

Informacje na temat obszarów leśnych występujących na terenie Gminy Węgierska Górka przedstawione zostały w poniższej tabeli.

Tabela 17. Dane o leśnictwie na terenie Gminy Węgierska Górka (stan na 31.XII.2009r)

Wyszczególnienie	Powierzchnia gruntów leśnych							Lesistość [%]
	ogółem	w tym lasy	z ogółem publiczne					
			razem	własność Skarbu Państwa	w tym		własność gminy	
					w zarządzie Lasów Państwowych	w zarządzie Agencji Nieruchomości Rolnych		
Gmina Węgierska Górka	4027	3933	2913	2913	2913	-	-	51,4

Źródło: GUS, Katowice

Powierzchnia gruntów leśnych występujących na terenie Gminy Węgierska Górka wynosi 4027 ha, w tym lasy stanowią 3933 ha. Powierzchnia gruntów leśnych będąca własnością publiczną wynosi ogółem 2913 ha, należą one w 100% do Skarbu Państwa, zarządzane są w pełni przez zarząd Lasów Państwowych. Stopień lesistości Gminy to 51,4%.

5.4.2. Cele krótkookresowe.

Cele krótkookresowe do 2014 roku:

- Ochrona lasów;
- Ochrona, zwiększenie ilości oraz uporządkowanie terenów zielonych;
- Utrzymanie bioróżnorodności, zwłaszcza na terenach chronionych;
- Uwzględnianie wartości przyrodniczych podczas ustalania polityki gminy.

5.4.3. Cele średniookresowe.

Cele średniookresowe do 2018 roku:

- Utrzymanie i ochrona obszarów o wysokich warunkach przyrodniczych;
- Zachowanie bioróżnorodności poprzez ochronę gatunkową roślin i zwierząt;
- Powiązanie polityki środowiskowej z planowaniem przestrzennym;
- Tworzenie ścieżek przyrodniczo – dydaktycznych na terenach cennych przyrodniczo i bogatych krajobrazowo.

5.4.4. Strategia realizacja celów.

Jednym z zadań leżących w kwestii Gminy jest zapewnienie mieszkańcom dostępu do dóbr przyrody oraz ich ochrona i kształtowanie. Aby te warunki zostały spełnione należy spełnić pewien zakres wymogów:

- Uwzględnić obowiązek tworzenia i ochrony terenów zieleni w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy oraz w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego,
- Uwzględnić granice polno-leśne w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy oraz w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego,
- Wdrażać propozycję obiektów i obszarów chronionych wyróżniających się walorami przyrodniczymi,
- Zachować ciągłość „korytarzy ekologicznych” znajdujących się na terenie gminy,
- Prowadzenie gospodarki leśnej pozwalającej na prawidłowy rozwój drzewostanów,
- Zmniejszać presję wywieraną na kompleksy leśne przez odpowiednie zagospodarowanie terenów do nich przylegających,
- Racjonalne użytkowanie zasobów naturalnych połączone z rekultywacją terenów zdegradowanych przy ich użytkowaniu,
- Zachować bioróżnorodność agrocenoz, rekultywowanych terenów poeksploatacyjnych, walorów krajobrazowych cennych fizjograficznie form krajobrazu,
- Podnosić świadomość ekologiczną lokalnych społeczności poprzez programy edukacji ekologicznej koordynowanej przez organizacje, stowarzyszenia lub władze gminy.

5.5. Ochrona przed promieniowaniem elektromagnetycznym

Zagadnienia dotyczące ochrony ludzi i środowiska przed niekorzystnym oddziaływaniem pól elektromagnetycznych regulowane są przepisami dotyczącymi:

- ochrony środowiska,
- bezpieczeństwa i higieny pracy,
- prawa budowlanego,
- zagospodarowania przestrzennego,
- przepisami sanitarnymi.

Jako promieniowanie niejonizujące określa się promieniowanie, którego energia oddziałująca na każde ciało materialne nie wywołuje w nim procesu jonizacji. Promieniowanie to związane jest ze zmianami pola elektromagnetycznego. Poniżej zestawiono potencjalne źródła omawianego promieniowania

- urządzenia wytwarzające stałe pole elektryczne i magnetyczne,
- urządzenia wytwarzające pole elektryczne i magnetyczne o częstotliwości 50 Hz, (stacje i linie elektroenergetyczne wysokiego napięcia);
- urządzenia wytwarzające pole elektromagnetyczne o częstotliwości od 1 kHz do 300 GHz, (urządzenia radiokomunikacyjne, radionawigacyjne i radiolokacyjne)
- inne źródła promieniowania z zakresu częstotliwości: 0 - 0,5 Hz, 0,5 - 50 Hz oraz 50-1000 Hz.

Zagadnienia dotyczące promieniowania niejonizującego są określone przez *Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 30 października 2003 roku w sprawie dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku oraz sposobów sprawdzania dotrzymania tych poziomów* (Dz. U. 2003r., Nr 192, poz. 1883).

Dla terenów przeznaczonych pod zabudowę mieszkaniową, rozporządzenie ustala odrębną wartość składowej elektrycznej pola w wysokości 1 kV/m.

Dla pozostałych terenów, na których przebywanie ludzi jest dozwolone bez ograniczeń, rozporządzenie ustala wysokość składowej elektrycznej pola elektromagnetycznego o częstotliwości 50 Hz w wysokości 10 kV/m, natomiast składowej magnetycznej w wysokości 60 A/m. ponadto rozporządzenie określa:

- dopuszczalne poziomy elektromagnetycznego promieniowania niejonizującego;
- metody kontroli dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych;
- metody wyznaczania dotrzymania dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych, jeżeli w środowisku występują pola elektromagnetyczne z różnych zakresów częstotliwości.

5.5.1. Charakterystyka i ocena aktualnego stanu

Źródła promieniowania

Na terenie Gminy Węgierska Górk źródła promieniowania niejonizującego stanowią:

- linie i stacje elektroenergetyczne wysokich napięć,
- urządzenia radiokomunikacyjne,
- radionawigacyjne i radiolokacyjne.

Jak wynika z „Raportu o stanie środowiska w województwie śląskim w 2009 roku” sporządzonego przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Katowicach, w roku 2009 przekroczenia wartości dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych zaobserwowano w trzech lokalizacjach, na terenie Mysłowic, Kłobucka i Łodygowic. W pozostałych 55 punktach pomiarowych w całym województwie nie stwierdzono przekroczeń.

Na terenie Gminy Węgierska Górk nie występują punkty pomiarowe. W celu określenia wielkości promieniowania niejonizującego występującego na terenie omawianej Gminy, wykorzystano wyniki pomiarów z punktów pomiarowych zlokalizowanych w najmniejszej odległości od omawianej Gminy, tj. w Korbielowie (Gmina Jeleśnia), przy ul. Widokowej oraz w Koniakowie (Gmina Istebna). Wyniki zestawione zostały w poniższej tabeli.

Tabela 18. Wyniki pomiarów promieniowania niejonizującego (stan na rok 2009).

Lokalizacja punktu pomiarowego	Data pomiaru	Średnie natężenie pola elektromagnetycznego [V/m]	Średnie natężenie pola elektromagnetycznego [V/m] dla poszczególnych rodzajów terenów
Korbielów, ul. Widokowa	24.08.2009r	0,36	0,25
Koniaków – Gm. Istebna	14.04.2009r	0,21	0,25

Źródło: WIOŚ, Katowice.

Jak wynika z powyższej tabeli w dwóch położonych w najmniejszej odległości od Gminy Węgierska Górk punktach pomiarowych nie odnotowano przekroczeń dopuszczalnych norm w zakresie promieniowania elektromagnetycznego. Średnie natężenie pola elektromagnetycznego [V/m] dla terenów wiejskich (w tym terenów Gminy Węgierska Górk) kształtuje się na niskim (0,25 V/m) poziomie. Na tej podstawie stwierdza się, iż na terenie omawianej Gminy nie dochodzi do przekroczeń dopuszczalnych poziomów promieniowania elektromagnetycznego.

5.5.2. Cele krótkookresowe

Cele krótkookresowe do 2014 roku

Do celów tych należą:

- kontrola potencjalnych źródeł niejonizującego promieniowania elektromagnetycznego,
- edukacja ekologiczna mieszkańców w zakresie jakie rzeczywiste zagrożenia niesie za sobą emisja pól elektromagnetycznych.

5.5.3. Cele średniookresowe

Cele średniookresowe do 2018 roku

Do celów tych należą:

- wprowadzenie zagadnienia pól elektromagnetycznych do planów zagospodarowania przestrzennego,
- eliminacja emisji niejonizującego promieniowania elektromagnetycznego ze źródeł zagrażających zdrowiu ludzi i środowisku przyrodniczemu.

5.5.4. Strategia realizacji celów

W celu ochrony przed niekorzystnym działaniem pól elektromagnetycznych należy zapewnić jak najlepszy stan środowiska. Można to realizować poprzez następujące działania:

- utrzymanie poziomów elektromagnetycznego promieniowania niejonizującego poniżej dopuszczalnego lub co najwyżej na poziomie dopuszczalnym,
- zmniejszenie poziomu elektromagnetycznego promieniowania niejonizującego co najmniej do dopuszczalnego, wówczas gdy nie jest ono dotrzymane.

5.6. Ochrona przed hałasem.

5.6.1. Charakterystyka stanu aktualnego.

Stan akustyczny Gminy Węgierska Górka możemy ocenić na podstawie badań przeprowadzonych w środowisku, jak również na podstawie sygnałów kierowanych przez mieszkańców o uciążliwościach powodowanych hałasem. Źródła hałasu możemy podzielić w następujący sposób:

- a) komunikacyjne,
- b) przemysłowe i rolnicze,
- c) pozostałe (prace remontowe, hałas lotniczy).

Ochrona przed hałasem polega na zapewnieniu jak najlepszego stanu akustycznego środowiska, w szczególności poprzez utrzymanie poziomu hałasu poniżej dopuszczalnego lub co najmniej na tym poziomie, jak i na zmniejszaniu poziomu hałasu co najmniej do dopuszczalnego, gdy nie jest on dotrzymany.

Hałas definiuje się jako wszystkie niepożądane, nieprzyjemne, dokuczliwe lub szkodliwe drgania mechaniczne ośrodka sprężystego oddziałujące na organizm ludzki. Zgodnie z ustawą z dnia 27 kwietnia 2001 r. - Prawo ochrony środowiska (Dz. U. 2005 r., Nr 25, poz. 150), podstawowe pojęcia z zakresu ochrony przed hałasem są następujące:

- **emisja** - wprowadzane bezpośrednio lub pośrednio energie do powietrza, wody lub ziemi, związane z działalnością człowieka (takie jak hałas czy vibracje),
- **hałas** - dźwięki o częstotliwościach od 16 Hz do 16.000 Hz,
- **poziom hałasu** - równoważny poziom dźwięku A wyrażony w decybelach (dB).

W związku ze stwierdzoną uciążliwością akustyczną hałasów komunikacyjnych Państwowy Zakład Higieny opracował skalę subiektywnej uciążliwości zewnętrznych tego rodzaju hałasów. Zgodnie z dokonaną klasyfikacją uciążliwość hałasów komunikacyjnych zależy od wartości poziomu równoważnego LAeq i wynosi odpowiednio:

- mała uciążliwość	LAeq < 52 dB
- średnia uciążliwość	52 dB < LAeq < 62 dB
- duża uciążliwość	63 dB < LAeq < 70 dB
- bardzo duża uciążliwość	LAeq > 70 dB

Hałas drogowy

Hałas komunikacyjny na terenie Gminy Węgierska Górka można zdefiniować jako średnio uciążliwy dla środowiska. Warto jednak zaznaczyć, iż podwyższone natężenie hałasu występować może w pobliżu dróg oraz innych traktów komunikacyjnych. Na terenie Gminy Węgierska Górka występują:

- DK69,
- DP-S1432,
- DP-S1435,
- DP-S1433,
- DP-S1434,
- DP-S1436,
- Drogi gminne.

W celu określenia aktualnego stanu akustycznego na terenie Gminy Węgierska Górk, w poniższej tabeli zestawiono wyniki pomiarów hałasu przeprowadzone przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Katowicach (delegatura w Bielsku Białej).

Tabela 19. Dane charakteryzujące punkty pomiarowe.

Lp.	Symbol punktu pomiarowego	Współrzędne geograficzne GPS		Wysokość punktu nad poziomem terenu [m]
		Długość geograficzna	Szerokość geograficzna	
1	P1	19°6'55,3"	49°36'18,53"	4,0
2	P2	19°6'45,06"	49°36'7,14"	4,0

Źródło: WIOŚ Katowice (delegatura Bielsko-Biała)

Gdzie:

Lokalizacja punktów pomiarowych:

P1 – budynek UG Węgierska Górk, ul. Zielona 43, ~25 m od drogi DK 69 Żywiec – Zawadoń,

P2 – budynek przy ul. Zielonej (nr działki 1169/11); ~10 m od drogi DK 69 Żywiec – Zawadoń.

Tabela 20. Wyniki pomiarów hałasu drogowego, Węgierska Górk (stan na rok 2010).

Tabela 26. Wyniki pomiarów hałasu drogowego, Węgierska Górka (stan na rok 2010).

Punkt P1 – AC – tereny usługowe, administracyjne							
Data	L _D	L _W	L _N	L _{DWN} (zmierzone)	L _{DWN} (dopuszczalne)	L _N (zmierzone)	L _N (dopuszczalne)
18.06.2010	-	62,3	59,7	66,8	60	58,8	50
19.06.2010	64,5	61,6	56,6				
20.06.2010	63,3	63,7	60,8				
21.06.2010	65,7	63,0	59,4				
22.06.2010	64,2	62,3	58,3				
23.06.2010	63,8	62,4	61,7				
24.06.2010	64,2	62,2	59,3				
05.10.2010	64,0	61,8	57,5				
06.10.2010	64,1	61,7	58,0				
07.10.2010	64,3	62,1	57,8				
08.10.2010	64,5	63,1	57,8				
09.10.2010	64,3	62,0	56,3				
10.10.2010	62,6	62,1	58,2				
Punkt P2 – tereny mieszkaniowo-usługowe							
Data	L _D	L _W	L _N	L _{DWN} (zmierzone)	L _{DWN} (dopuszczalne)	L _N (zmierzone)	L _N (dopuszczalne)
25.06.2010	-	69,8	65,3	71,9	60	63,9	50
26.06.2010	69,2	67,5	63,2				
27.06.2010	67,6	68,0	64,4				
28.06.2010	69,5	67,7	64,1				
29.06.2010	70,0	67,1	64,1				
30.06.2010	69,1	67,5	64,4				
01.07.2010	69,4	67,5	64,4				
12.10.2010	-	66,9	62,7				
13.10.2010	69,3	66,8	63,1				
14.10.2010	69,4	67,0	63,0				
15.10.2010	69,0	-	-				

Źródło: WIOŚ Katowice (delegatura Bielsko-Biała)

Jak wynika z powyższej tabeli, przy ulicy Zielonej, gdzie odbywały się pomiary hałasu w pobliżu drogi krajowej nr 69 występują przekroczenia wartości dopuszczalnych, zarówno w porze dziennej jak i nocnej.

Hałas kolejowy

Pod pojęciem hałasu kolejowego rozumie się hałas powstający w wyniku eksploatacji linii kolejowych. Zagrożenie hałasem wynikające z eksploatacji szlaku kolejowego jest znacząco odczuwalne szczególnie w najbliższym otoczeniu torowisk. Brak jest danych dotyczących poziomu hałasu w pobliżu torowisk występujących na terenie Gminy Węgierska Górka.

Hałas lotniczy

Na terenie Gminy Węgierska Górka nie ma zagrożenia wynikającego z hałasu lotniczego.

Hałas przemysłowy

Hałas przemysłowy powodowany jest eksploatacją instalacji lub urządzeń związanych z prowadzoną działalnością przemysłową. Emisja zanieczyszczenia środowiska hałasem regulowana jest w posiadanych przez podmioty gospodarcze zezwoleniach, dopuszczających określone poziomy hałasu odrębnie dla pory dziennej i nocnej. Uciążliwość hałasu emitowanego z obiektów przemysłowych zależy między innymi od ich ilości, czasu pracy czy odległości od terenów podlegających ochronie akustycznej.

5.6.2. Identyfikacja problemów w zakresie ochrony przed hałasem

Jak wynika z przedstawionych powyżej danych, na terenie gminy mogą występować problemy związane z nadmierną emisją hałasu komunikacyjnego. Sytuacja ta wynika z obecności na terenie gminy drogi krajowej nr 69. Zaleca się monitoring oraz realizację działań mających na celu ochronę przed nadmierną emisją hałasu w przyszłości.

5.6.3. Cel średniookresowy

Cele średniookresowe do 2018 roku⁹

Do celu tego należy:

- Zapewnienie sprzyjającego komfortu akustycznego środowiska.

5.6.4. Strategia realizacji celu

W celu realizacji celu średniookresowego należy eliminować zagrożenia środowiska nadmiernym hałasem. Eliminacja ta polegać może na poprawie stanu technicznego dróg prowadzonej „na bieżąco” (obniżenie emisji komunikacyjnej) oraz monitoringu innych źródeł hałasu występujących na terenie gminy.

⁹ Cel krótkookresowy (do 2014 roku) jest taki sam jak cel średniookresowy (do 2018 roku).

5.7. Edukacja ekologiczna

Warunkiem niezbędnym w realizacji celów „Aktualizacji Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Węgierska Górka na lata 2011-2014 z perspektywą do roku 2018” jest świadomość ekologiczna mieszkańców. Edukacja ekologiczna w Gminie Węgierska Górka powinna być realizowana zgodnie z „Narodowym Programem Edukacji Ekologicznej”.

Narodowy Program Edukacji Ekologicznej

Początki edukacji ekologicznej sięgają 1992 roku, kiedy to miał miejsce Szczyt Ziemi w Rio de Janeiro. Wówczas powstał dokument „Globalny Program Działań”, z którego wynika światowy nakaz powszechnej edukacji ekologicznej.

Stwierdzono w nim, że władze lokalne 179 państw, które podpisały dokument z Rio de Janeiro, „powinny przeprowadzić konsultację ze swoimi obywatelami i sporządzić – lokalną Agendę 21 dla własnych społeczności.”

W skali naszego kraju taki dokument to „Polityka Ekologiczna Państwa” przyjęta przez Sejm w 1992 roku. Natomiast „Polska Strategia Edukacji Ekologicznej” jest rozwinięciem zadań dotyczących edukacji ekologicznej i została opracowana przez samodzielny zespół ds. Edukacji Ekologicznej w Ministerstwie Środowiska.

Zgodnie z zapisami art. 5 Konstytucji RP, uchwalonej w 1997 roku, Rzeczpospolita Polska zapewnia ochronę środowiska, kierując się zasadą zrównoważonego rozwoju.

„Narodowy Program Edukacji Ekologicznej” (NPEE), będący rozwinięciem i konkretyzacją zapisów „Narodowej Strategii Edukacji Ekologicznej” (NSEE), jest pierwszym dokumentem z zakresu tej problematyki, określającym podstawowe zadania edukacyjne, podmioty odpowiedzialne za ich realizację, możliwości i źródła finansowania, a także harmonogram ich wdrażania. Dokument ten, z uwagi na swoje przesłanie, sposób tworzenia i konstrukcję powinien stać się swoistą polską AGENDĄ 21.

Doświadczenia gromadzone zarówno w trakcie prac nad NSEE jak i w procesie tworzenia tego dokumentu wskazują, że różnorodne przedsięwzięcia określane mianem edukacji ekologicznej, bardzo popularne w wielu kręgach, często nie noszą znamion działań o charakterze systemowym o jasno sformułowanych celach i z poprawnie opisaną procedurą ewaluacyjną.

Ten dokument powinien stać się podstawą tworzenia systemu edukacji ekologicznej (EE) realizującej cele pożądane społecznie. Winien on eliminować działania pozorne i mało efektywne, czerpiąc inspiracje z życia społeczeństwa pragnącego zachować zdrowe środowisko oraz jego walory dla przyszłych pokoleń zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju.

Główne cele „Narodowego Programu Edukacji Ekologicznej” to:

- Wdrożenie zaleceń *Narodowej Strategii Edukacji Ekologicznej* z uwzględnieniem zmian zachodzących w procesie reformowania Państwa oraz integracji z Unią Europejską;
- Stworzenie mechanizmów pozwalających sprostać wyzwaniom związanym z wdrażaniem idei i zasad rozwoju zrównoważonego, pozwalających kształtować świadomość ekologiczną w warunkach demokratyzacji życia społecznego i wzrastającej roli komunikacji społecznej;

- Zwiększenie efektywności edukacji ekologicznej przez promowanie najskuteczniejszych jej form i najważniejszych treści, wskazanie sposobów optymalnej alokacji środków finansowych, uporządkowanie przepływu informacji i decyzji z wykorzystując najlepsze krajowe i zagraniczne doświadczenia.

Cele operacyjne „Narodowego Programu Edukacji Ekologicznej”:

- Dokonanie kompleksowej, empirycznej diagnozy funkcjonowania edukacji ekologicznej w Polsce, ze szczególnym uwzględnieniem jej źródeł, priorytetów i stosowanych w niej metod i procedur wdrożenia;
- Dostarczenie informacji o optymalnym systemie edukacji ekologicznej w kraju i o warunkach dochodzenia do takiego systemu;
- Wypełnienie zobowiązań wynikających z sygnowanych przez RP porozumień międzynarodowych;
- Inspirowanie potencjalnych podmiotów do tworzenia branżowych, resortowych, regionalnych, lokalnych, instytucjonalnych oraz innych programów edukacji ekologicznej;
- Stworzenie jednolitego dokumentu pozwalającego monitorować rozwój edukacji ekologicznej w Polsce w kontekście oczekiwań społecznych i możliwości realizacyjnych.

Program nauczania

Przedszkola i gimnazja

Przedszkola – w programie nauczania przedszkolnego treści ekologiczne zawarte są w części haseł dotyczących środowiska, pór roku i towarzyszących im przemian w przyrodzie. Od świadomości ekologicznej nauczyciela przedszkola zależy jak dalece potrafi program nauczania w przedszkolu nasycić treściami ekologicznymi, co potrafi przekazać uczniom w trakcie zabaw, spacerów, czy zajęć plastycznych.

Szkoła podstawowa i Gimnazjum – edukacja ekologiczna w szkołach podstawowych prowadzona jest na przyrodzie lub na innych przedmiotach w postaci ścieżki edukacyjnej.

Ścieżka edukacyjna to zestaw treści i umiejętności o istotnym znaczeniu wychowawczym, których realizacja może odbywać się w ramach nauczania przedmiotów (bloków przedmiotowych) lub w postaci odrębnych zajęć.

Celami ogólnymi edukacji ekologicznej są:

- Uświadamianie zagrożeń środowiska przyrodniczego, występujących w miejscu zamieszkania.
- Budzenie szacunku do przyrody.
- Rozumienie zależności istniejących w środowisku przyrodniczym.
- Zdobycie umiejętności obserwacji zjawisk przyrodniczych i ich opisu.
- Poznanie współzależności człowieka i środowiska.
- Wyrobienie poczucia odpowiedzialności za środowisko.
- Rozwijanie wrażliwości na problemy środowiska.

Ścieżka edukacyjna:

Program ścieżki edukacyjnej łączy ogólne treści niezbędne w edukacji ekologicznej w gimnazjum. Tymi koniecznymi treściami są:

- Przyczyny i skutki niepożądanych zmian w atmosferze, biosferze, hydrosferze i litosferze.
- Różnorodność biologiczna (gatunkowa, genetyczna, ekosystemów) – znaczenie jej ochrony.
- Żywność – oddziaływanie produkcji żywności na środowisko.
- Zagrożenia dla środowiska wynikające z produkcji i transportu energii; energetyka jądrowa – bezpieczeństwo i składowanie odpadów.

Program ten uszczegóławia powyższe treści, a w kilku miejscach wykracza poza nie. Dotyczy to szczególnie tych treści, które mają nawiązywać do własnego doświadczenia dziecka i jego znajomości najbliższej okolicy oraz regionu. Program koncentruje się wokół:

- Zagadnień zmienności w środowisku: naturalnej, jako tła porównawczego oraz zależnej od działalności człowieka w środowisku.
- Najważniejszych problemów ekologicznych współczesnego świata.
- Sposobów gospodarowania w miejscu swojego zamieszkania.
- Wartości, jaką stanowi różnorodność biologiczna.

W realizacji programu tak w szkole podstawowej jak i w gimnazjum ważne jest:

- Prowadzenie lekcji terenowych: obserwacji i prostych badań w terenie
- Preferowanie metod aktywizujących uczniów, takich jak: praca z mapą w terenie, zbieranie danych i ich opracowanie, dyskusje, debaty, wywiady, reportaże, ankietowanie, podejmowanie decyzji – metodą drzewa decyzyjnego, tworzenie „banków pomysłów”, metaplanów itp.
- Porównywanie zjawisk, procesów, problemów występujących w najbliższej okolicy z podobnymi i odmiennymi w innych regionach, krajach, kontynentach.
- Stosowanie różnorodnych skal przestrzennych prowadzących do porównywania i odróżniania zjawisk, procesów, przyczyn i skutków.
- Wykorzystywanie na lekcjach danych liczbowych, tabel, map, wykresów, zdjęć, rycin w celu kształcenia umiejętności interpretacji zawartych w nich informacji.
- Organizowanie wspólnych, wcześniej zaprojektowanych przez uczniów działań w najbliższym środowisku, prowadzących do pozytywnych zmian.
- Ukazywanie pozytywnej działalności człowieka w środowisku, jako dróg właściwego i realnego rozwiązywania problemów ekologicznych.
- Głoszenie idei, haseł proekologicznych, które są zgodne z własnymi czynami.
- Integrowanie i korelowanie treści nauczania w obrębie różnych przedmiotów i bloków przedmiotowych.

Szkoły średnie

Geografia – wśród celów nauczania geografii w szkole średniej możemy znaleźć: zdobycie wiedzy o środowisku i relacjach w nim zachodzących; zrozumienie przez uczniów złożoności procesów, którym podlega środowisko i konieczności zachowania równowagi w środowisku.

W treściach kształcenia problemy ekologiczne przewijają się często np.:

- zanieczyszczenie i ochrona wód, zanieczyszczenie i ochrona powietrza, zagrożenie i ochrona lasów, motywy i zasady racjonalnej gospodarki, zasobami naturalnymi, uciążliwość przemysłu dla środowiska i zdrowia ludzi, przemiany środowiska w wyniku prowadzenia gospodarki rolnej;

- racjonalne gospodarowanie środowiskiem, wyczerpywanie się możliwości produkcyjnych biosfery, urbanizacja, racjonalne gospodarowanie energią, zagrożenie ekologiczne związane z transportem, oraz odpowiedzialność jednostek i społeczeństw za lokalne środowisko, stanowiące część przestrzeni globalnej.

Biologia i ochrona środowiska – hasła programowe, które wchodziły w skład materiału z ekologii i ochrony środowiska to m.in.:

- przyrodnicze podstawy kształtowania środowiska;
- populacja – struktura,
- dynamika; biocenoza – podstawowe poziomy troficzne;
- ekosystem – struktura krążenia materii i przepływ energii, produktywność ekosystemów; homeostaza;
- sukcesja;
- stan zasobów w Polsce i na świecie;
- zasoby odnawialne i nieodnawialne;
- racjonalna gospodarka zasobami;
- planowanie przestrzenne;
- kształtowanie krajobrazu;
- degradacja środowiska i sposoby jej przeciwdziałania;
- ekologiczne podstawy rekultywacji środowisk zniszczonych;
- organizacja ochrony środowiska w Polsce.

Hasła te poparte są analizą materiałów źródłowych dotyczących aktualnych problemów ochrony środowiska – parków narodowych, rezerwatów przyrody, roślin i zwierząt chronionych, oraz wpływem zanieczyszczeń środowiska na zdrowie człowieka.

5.7.1. Charakterystyka stanu aktualnego

Obecnie edukacja ekologiczna na terenie Gminy Węgierska Górka prowadzona jest przede wszystkim w formalnym systemie kształcenia. Ponad to, na terenie gminy prowadzone są akcje plakatowe na rzecz zmniejszenia się ilości odpadów, akcje sprzątanie świata, odbywają się festyny ekoedukacyjne dla dzieci i dorosłych, które przyczyniają się do zwiększania wrażliwości ekologicznej mieszkańców.

5.7.2. Cele średniookresowe

Cel średniookresowy do 2018 roku¹⁰

Do celu tego należy:

- Systematyczne zwiększanie świadomości ekologicznej społeczeństwa gmin,
- Prowadzenie edukacji na rzecz zrównoważonego rozwoju, dotyczącej wszystkich elementów i uciążliwości środowiska jest zadaniem nadrzędnym w polityce ekologicznej województwa.
- Umożliwienie każdemu człowiekowi zdobywania wiedzy i umiejętności niezbędnych dla poprawy stanu środowiska,
- Tworzenie nowych wzorców zachowań, kształtowanie postaw, wartości i przekonań jednostek, grup i społeczeństw, uwzględniających troskę o jakość środowiska.

¹⁰ Cel krótkookresowy (do 2014 roku) jest taki sam jak cel średniookresowy (do 2018 roku).

5.7.3. Strategia realizacji celów

Zadania wchodzące w zakres dostępu do informacji, edukacji ekologicznej i udziału społeczeństwa w działaniach na rzecz środowiska uzupełnione zostaną poprzez działanie zgodnie z „Narodową Strategią Edukacji Ekologicznej”, wsparcie finansowe, organizacyjne i techniczne udzielane przez instytucje publiczne działaniom edukacyjnym i promocyjnym realizowanym przez organizacje ekologiczne, usprawnianie przekazywania treści dotyczących środowiska i zrównoważonego rozwoju w ramach edukacji szkolnej o profilu ogólnym i zawodowym, a także rozwijanie edukacji ekologicznej przez placówki funkcjonujące przy jednostkach zarządzających cennymi przyrodniczo obszarami chronionymi (przede wszystkim parkami narodowymi i krajobrazowymi).

Edukacja ekologiczna na terenie Gminy Węgierska Górk jest prowadzona przede wszystkim poprzez placówki oświaty.

5.8. Gospodarka odpadami.

5.8.1. Charakterystyka stanu aktualnego

Stan aktualny

Na terenie Gminy Węgierska Górk wytworzono w 2010 roku (wg wskaźników) 2607,2 Mg odpadów komunalnych, przy czym zebranych faktycznie zostało 1791,3 Mg. Liczba ta jest o 31,3 % mniejsza od oszacowanej wartości wytworzonych odpadów na terenie Gminy Węgierska Górk. Różnica ta może być związana z następującymi czynnikami:

- wskaźnik zapożyczony z WPGO jest wartością uśrednioną przyjętą dla terenów wiejskich całego województwa,
- system zorganizowanego wywozu odpadów obejmuje 90% gospodarstw domowych,
- część mieszkańców pozbywa się odpadów w sposób nielegalny (indywidualne spalanie odpadów w piecach oraz umieszczanie ich w miejscach do tego nie przeznaczonych, na tzw. dzikich wysypiskach).

Ilość selektywnie zebranych odpadów w 2010 roku na terenie Gminy Węgierska Górk wyniosła 193,9 Mg. Ilość odpadów ulegających biodegradacji w strumieniu odpadów komunalnych oszacowano na poziomie 1194,3 Mg.

Prognozy zmian powstawania odpadów na terenie Gminy Węgierska Górk

Prognozę zmian ilości i jakości powstających odpadów komunalnych dla Gminy Węgierska Górk do 2018 r. dokonano na podstawie założeń zawartych w „Krajowym planie gospodarki odpadami” oraz „Aktualizacji Planu Gospodarki Odpadami dla województwa śląskiego”, a także na podstawie prognozy ludności przeprowadzonej przez GUS.

W prognozie uwzględniono następujące założenia:

- 100 % mieszkańców objętych będzie zorganizowanym systemem odbioru odpadów komunalnych,
- nie będą następowały istotne zmiany składu morfologicznego wytwarzanych odpadów komunalnych,
- wzrost jednostkowego wskaźnika wytwarzania odpadów kształtował się będzie na poziomie 5% w okresach 5-letnich,
- wzrost poziomu selektywnego zbierania odpadów; selektywne zbieranie obejmie odpady opakowaniowe, zbieranie papieru i tektury, tworzyw sztucznych, szkła

nieopakowaniowego, opadów wielkogabarytowych, niebezpiecznych ze strumienia odpadów komunalnych oraz odpadów zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego; dodatkowo selektywnym zbieraniem zostaną objęte odpady zielone, odpady budowlane (gruz z remontów).

Wnioski wynikające z prognozy są następujące:

- zwiększy się ogólna ilość wytwarzanych odpadów komunalnych do 2693,5 w 2013 r. i 2817,3 w 2018 r.,
- zwiększy się ilość odpadów ulegających biodegradacji do 1218,8 Mg w 2013 r. i 1250,9 Mg w 2018 r.,
- nastąpi rozwój selektywnej zbiórki odpadów (papier, tektura, szkło, tworzywa sztuczne, odpady ulegające biodegradacji, odpady niebezpieczne, wielkogabarytowe oraz budowlane),

Najważniejsze problemy

Po przeprowadzeniu analizy stanu gospodarki odpadami wynika, iż Gmina Węgierska Górka prowadzi podstawowe działania organizacyjne i inwestycyjne porządkujące gospodarkę w tym zakresie. Istnieje jednak kilka problemów w systemie gospodarki odpadami. Gmina nie posiada do których zaliczyć można:

1. Brak objęcia wszystkich mieszkańców gminy zorganizowaną zbiórką odpadów komunalnych. Na terenie Gminy Węgierska Górka pozostało około 10% gospodarstw domowych, które nie posiadają podpisanych umów na odbiór i wywóz odpadów.
2. Powstające dzikie wysypiska.
3. Słabo rozwinięta zbiórka surowców wtórnych.
4. Słabo rozwinięta zbiórka odpadów niebezpiecznych.
5. Brak udokumentowania prowadzenia selektywnej zbiórki odpadów ulegających biodegradacji wśród mieszkańców.

Szczegółowy opis gospodarki odpadami na terenie Gminy Węgierska Górka znajduje się w Aktualizacji Planu Gospodarki Odpadami dla Gminy Węgierska Górka na lata 2011-2014 z perspektywą do roku 2018.

5.8.2. Cele średniookresowe¹¹

Cele długoterminowe na lata 2015-2018:

- Zapewnienie wszystkim mieszkańcom gminy możliwość selektywnej zbiórki odpadów do końca 2015 r.,
- Ograniczenie składowania odpadów komunalnych ulegających biodegradacji w 2020 r. do poziomu 35% wagowo tych odpadów w stosunku do ich ilości wytwarzanych w 1995 r., co oznacza że w 2020 r. **1014,6 Mg** odpadów ulegających biodegradacji powinno być inaczej zagospodarowane niż przez składowanie.
- Dalszy wzrost efektów selektywnego zbierania odpadów:
 - niebezpiecznych:
 - w 2015 roku do poziomu 80% ich ilości zawartych w strumieniu odpadów komunalnych, co odpowiada **19,6 Mg** odpadów,
 - w 2018 roku do poziomu 90% ich ilości zawartych w strumieniu odpadów komunalnych, co odpowiada **24,3 Mg** odpadów,
 - wielkogabarytowych:

¹¹ Cel krótkookresowy (do 2014 roku) jest taki sam jak cel średniookresowy (do 2018 roku).

- w 2015 roku do poziomu 70% ich ilości zawartych w strumieniu odpadów komunalnych, co odpowiada **24,9 Mg** odpadów,
- w 2018 roku do poziomu 90% ich ilości zawartych w strumieniu odpadów komunalnych, co odpowiada **32,6 Mg** odpadów
- przydatnych do recyklingu w tym odpadów opakowaniowych wchodzących w strumień odpadów komunalnych w 2015 roku do poziomu 15% ich ilości zawartych w strumieniu odpadów komunalnych, co odpowiada **370,9 Mg** odpadów oraz w 2018 roku do poziomu 20% co odpowiada **507,1 Mg** odpadów
- budowlano – remontowych wchodzących do strumienia odpadów komunalnych do poziomu 80%,
- Zapewnienie w maksymalnym stopniu przetwarzania odpadów metodami biologicznymi i termicznymi poprzez wdrożenie kompleksowych rozwiązań.
- Zmniejszenie ilości deponowanych odpadów komunalnych do poziomu 60% w stosunku do ilości odpadów wytwarzanych.

Przygotowanie do ponownego wykorzystania i recykling materiałów odpadowych, przynajmniej takich jak papier, metal, tworzywa sztuczne i szkło z gospodarstw domowych i w miarę możliwości odpadów innego pochodzenia podobnych do odpadów z gospodarstw domowych minimum 50 % masy do 2020 roku

5.8.3. Strategia realizacji celów

Aby zrealizować wyznaczone powyżej cele, które są analogiczne z celami wyznaczonymi w Aktualizacji Planu Gospodarki Odpadami dla Węgierska Górka, a także spełnić wymagania dokumentów wyższego szczebla jak WPGO i KPGO zaleca się wdrożenie systemu gospodarowania odpadami gdzie głównymi są:

- I. Promocja segregacji odpadów wytwarzanych przez mieszkańców gminy. Ważna w tym przypadku jest segregacja odpadów u źródła, w gospodarstwach domowych. Należy również zainwestować w kontenery przeznaczone do segregacji odpadów, zlokalizowane w miejscach często odwiedzanych przez mieszkańców.
- II. Promocja przydomowego kompostowania odpadów ulegających biodegradacji w celu zmniejszenia ich ilości trafiającej na składowiska, a także ustawienie kontenerów na odpady zielone.
- III. Podjęcie skutecznej współpracy w ramach Regionu Gospodarki Odpadami Komunalnymi, do którego gmina należy.
- IV. Rozwój selektywnej zbiórki odpadów niebezpiecznych, opakowaniowych i innych, a także zapewnienie systemu odbioru odpadów od wszystkich mieszkańców gminy. Dodatkowo, tam gdzie będzie to konieczne, zorganizowanie selektywnej zbiórki odpadów ulegających biodegradacji. Zakładając, że większość mieszkańców zgodnie z poprzednimi punktami sama zagospodaruje odpady ulegające biodegradacji będzie można zorganizować jeden punkt kompostowania odpadów ulegających biodegradacji w miejscu gdzie powstawanie tego typu odpadów jest zwiększone.
- V. Prowadzenie działań w ramach regionu dążące do powstania instalacji mechaniczno-biologicznego przerobu odpadów.
- VI. Odpady niebezpieczne, które mieszkańcy uprzednio wyselekcjonują ze strumienia wytworzonych przez nich odpadów komunalnych, powinny być zbierane w oparciu o punkty gromadzenia odpadów niebezpiecznych, punkty sprzedaży wybranych produktów (leki, baterie i akumulatory).

6. Plan operacyjny

6.1. Wprowadzenie

Krótkoterminowe (2011–2014 r.) oraz średniookresowe (2015–2018 r.) cele ekologiczne i strategia ich realizacji przedstawione w rozdziale 5 są podstawą dla planu operacyjnego na lata 2011 – 2018, tj. konkretnych przedsięwzięć, mających priorytet w skali gminy.

W rozdziale 6.2. przedstawione zostały kryteria wyboru priorytetów, będących podstawą do sformułowania przedsięwzięć przeznaczonych do realizacji w latach 2010–2018. Poszczególne przedsięwzięcia zostały zebrane w tabeli nr 21. Tabela ta zawiera dodatkowo informacje o instytucjach odpowiedzialnych za realizację danego przedsięwzięcia, partnerach oraz o kosztach realizacji¹².

6.2. Kryteria wyboru przedsięwzięć

Podstawą sformułowania przedsięwzięć przeznaczonych do realizacji w latach 2011 – 2018 są wymagania w zakresie ochrony środowiska i racjonalnego użytkowania zasobów naturalnych.

Do najważniejszych kryteriów należą:

- wymogi wynikające z następujących ustaw:
 - Prawo ochrony środowiska,
 - o odpadach,
 - Prawo Wodne,
- zgodność z wymogami Traktatu Akcesyjnego,
- zgodność z wymogami „Wojewódzki Program Ochrony Środowiska dla województwa śląskiego do roku 2013 z uwzględnieniem perspektywy do 2018 roku”,
- zgodność z wymogami „Strategia Rozwoju Województwa Śląskiego do roku 2020”,
- zgodność z wymogami „Polityki Ekologicznej Państwa w latach 2009-2012 z perspektywą do roku 2016”,
- zgodność z „Programem Rozwoju Lokalnego dla Gminy Węgierska Górka na lata 2007-2013”.

6.3. Lista przedsięwzięć

Lista przedsięwzięć przeznaczonych do realizacji w latach 2011–2018 zostały przedstawione w poniższej tabeli.

Ważnym jest aby podkreślić, iż zaproponowana lista przedsięwzięć nie blokuje możliwości realizacji innych, charakteryzujących się mniejszym jednostkowym efektem. Oznacza to możliwość realizacji przedsięwzięć nie wskazanych w poniższej tabeli, ale mieszczących się w ramach celów wyznaczonych w rozdziale 5.

¹² Szczegółowy opis sposobów finansowania poszczególnych przedsięwzięć został przedstawiony w rozdz. 8.

Tabela 21. Lista zadań przeznaczonych do realizacji w ramach planu operacyjnego na lata 2011-2018.

Lp.	Opis przedsięwzięcia	Okres realizacji	Prognozowane nakłady inwestycyjne brutto [tys. zł]
Ochrona przyrody			
1.	Utrzymanie obszarów cennych przyrodniczo, utrzymanie zieleni na terenie Gminy	2011-2014	760
Ochrona powietrza, ochrona przed hałasem			
2.	Przebudowa drogi powiatowej w Żabnicy	2011	0
3.	Pozyskiwanie energii ze źródeł odnawialnych i ekologicznych.	2011-2014	1 000
4.	Budowa i modernizacja dróg gminnych	2011-2014	1 100
5.	Odbudowa dróg gminnych zniszczonych w wyniku powodzi – inspektor nadzoru	2011-2014	6
6.	Dotacja celowa z budżetu na finansowanie lub dofinansowanie zadań zleconych do realizacji pozostałym jednostkom nie zaliczanym do sektora finansów publicznych	2011	696
Ochrona gleby i powierzchni ziemi			
7.	Propagowanie „dobrych praktyk rolniczych” poprzez wykłady, broszury, szkolenia.	2011-2014	10
8.	Rekultywacja terenów zdegradowanych.	2011-2018	Koszty zależne od rekultywowanej powierzchni oraz sposobu rekultywacji.
Edukacja ekologiczna			
9.	Podnoszenie świadomości ekologicznej mieszkańców poprzez: <ul style="list-style-type: none"> Współdziałanie w edukacji dzieci i młodzieży. Kształtowanie proekologicznych postaw dorosłych mieszkańców gminy. Konsolidacja społeczności lokalnej wokół problemu ochrony środowiska. 	2011-2018	100
Gospodarka wodno-ściekowa			
10.	Budowa i modernizacja ciągów wodociągowych w Gminie Węgierska Górka.	2011-2014	700
11.	Rewitalizacja Kanału Młynówka wraz z terenem przyległym Etap II	2011	464,8
Ochrona przed niejonizującym promieniowaniem magnetycznym			
12.	Kontrola potencjalnych źródeł niejonizującego promieniowania elektromagnetycznego występującego na terenie gminy.	2011-2018	-
Gospodarka odpadami			
13.	Likwidacja dzikich wysypisk śmieci.	2014-2018	700
14.	Likwidacja wyrobów zawierających azbest.	2011-2032	100
15.	Szczegółowa inwentaryzacja materiałów zawierających azbest	2012	20
16.	Opracowanie Programu Usuwania Azbestu	2012	10
17.	Realizacja zadań związanych z gospodarką odpadami (wykaz zadań przeznaczonych do realizacji znajduje się w Aktualizacji Planu Gospodarki Odpadami dla Gminy Węgierska Górka.		

7. Wdrażanie i monitoring programu

Właściwe wykorzystanie możliwych rozwiązań o charakterze organizacyjnym ma istotne znaczenie w procesie wdrażania programu i jego realizacji. Wprowadzenie zasad monitoringu umożliwi sprawną realizację działań, jak również pozwoli na bieżącą aktualizację celów programu. Sformułowanie zasad zarządzania środowiskiem stanowi więc podstawę sprawnej realizacji i kontroli działań programowych.

Zarządzanie programem to sukcesywna realizacja następujących zadań:

1) Wdrożenie programu i jego realizacja, a w szczególności:

- koordynacja przebiegu wdrażania i realizacji,
- bieżąca ocena realizacji i aktualizacja celów,
- raporty na temat wykonania programu,

2) Edukacja ekologiczna:

- utworzenie systemu edukacji ekologicznej,
- udostępnienie informacji o stanie środowiska,
- publikacja informacji o stanie środowiska.

7.1. Działania polityki ochrony środowiska

Realizacja celów długookresowych wymaga podjęcia działań, które muszą być zgodne z zasadami zawartymi w stosownych ustawach. Działania będące elementem zarządzania środowiskiem można sklasyfikować w następujące grupy:

Działanie prawne – grupa działań mająca na celu respektowanie odpowiednich dyrektyw i decyzji pozwalających na kształtowanie środowiska wg zamysłu władz. Do grupy tej należą systemy wydawania pozwoleń (wprowadzanie do środowiska ścieków, gazów, pyłów, odpadów) decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach oraz koncesji.

Działania finansowe – polegają głównie na systemie pobierania opłat za korzystanie z środowiska naturalnego (emisje zanieczyszczeń, składowanie odpadów itp.). Do tej grupy działań należy doliczyć także system kar przewidziany za przekroczenie określonych limitów w pozwoleniach i koncesjach.

Działania społeczne – polegają na współpracy i partnerstwie w zakresie realizacji polityki ochrony środowiska. Sprowadzają się one do dwóch zasadniczych aspektów: edukacji ekologicznej oraz budowy powiązań samorząd-społeczeństwo. Wiąże się to z udostępnieniem i publikacją informacji o środowisku co jest obowiązkiem władz samorządowych wynikającym z Prawa Ochrony Środowiska.

Działania strukturalne – polegają na formułowaniu i wdrażaniu polityk ekologicznych. Mowa tu głównie o tworzeniu strategii, programów wdrożeniowych oraz wprowadzaniu narzędzi wspomagających system zarządzania środowiskiem.

Wymienione wyżej sposoby realizacji pozwalają prowadzić działania z zakresu ochrony środowiska przyczyniając się do osiągnięcia celów nie tylko lokalnych, ale i szczebla wojewódzkiego oraz „*Polityki Ekologicznej Państwa*”. Są to działania umożliwiające wprowadzenie przepisów, egzekwowanie ich oraz pozyskiwanie funduszy na działania ograniczające wpływ degradacji środowiska związanej z działalnością człowieka.

Działania strukturalne to również opracowanie programu ochrony środowiska oraz jego aktualizacji. Przedstawia on stan środowiska oraz główne cele i zadania umożliwiające jego poprawę. Działania mające na celu poprawę stanu środowiska zawarte w *Programie* to odpowiednie kombinacje działań prawnych, finansowych i strukturalnych.

7.2. Kontrola oraz dokumentacja realizacji programu

Kontrola realizacji *Programu Ochrony Środowiska* wymaga oceny zarówno stopnia realizacji celów i zadań jak i terminowości ich wykonania. Istotne znaczenie ma tu również analiza rozbieżności pomiędzy założeniami a realizacją.

Ustawa Prawo Ochrony Środowiska zakłada sporządzenie raportów z realizacji programu co dwa lata i przedstawienie go Radzie Gminy. Cały *Program* aktualizowany winien być co cztery lata uwzględniając rozbieżności oraz wprowadzając nowe zadania i cele.

Ocena realizacji programu polega na monitorowaniu zmian w wielu wzajemnie powiązanych strefach. System monitorowania w celu uzyskiwania kompatybilnych informacji w skali regionu powinien uwzględniać następujące działania:

- zebranie danych liczbowych,
- uporządkowanie, przetworzenie, analiza zebranych danych,
- przygotowanie raportu,
- analiza porównawcza,
- aktualizacja.

W celu kontroli nad terminową realizacją zadań określonych w niniejszym programie zaleca się powołanie przez Radę Gminy Węgierska Górk osób (komisji), której obowiązkiem będzie dokonywanie analizy realizacji zadań *Programu* z uwzględnieniem mierników zestawionych w poniższej tabeli.

Tabela 22. Wskaźniki monitoringu.

Lp.	Nazwa wskaźnika	Jednostka	Wartość na rok 2009r.
1	Długość czynnej sieci rozdzielczej	km	51,6
2	Połączenia prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania	szt.	1 735
3	Woda dostarczona gospodarstwom domowym	dam ³	131,1
4	Ludność korzystająca z sieci wodociągowej	osoba	7 653
5	Długość czynnej sieci kanalizacyjnej	km	95,5
6	Połączenia prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania	szt.	2 818
7	Ścieki odprowadzone	dam ³	347,4
8	Ludność korzystająca z sieci kanalizacyjnej	osoba	10 426
9	Ilość oczyszczalni komunalnych	szt.	1
10	Osady ściekowe wytworzone w ciągu roku	Mg	686
11	Odpady komunalne zmieszane zebrane w ciągu roku	Mg	1 525,6
12	Obszary prawnie chronione (ogółem)	ha	4 690
13	Ilość pomników przyrody	szt.	8
14	Ilość terenów zieleni	szt.	3

Lp.	Nazwa wskaźnika	Jednostka	Wartość na rok 2009r.
15	Wysokość emisji zanieczyszczeń powietrza w strefie bielsko-żywieckiej: <ul style="list-style-type: none"> • SO₂, • NO_x, • CO₂, • PM10 	Mg/osoba	<ul style="list-style-type: none"> • 0,0022 – 0,005, • 0,001 – 0,0028, • 0,0013 – 0,0024, • 0,0007 – 0,0017.
16	Ilość obszarów NATURA 2000	szt.	1
17	Ilość Parków Krajobrazowych	szt.	1

Postuluje się, aby ocena dokonywana była co najmniej raz w roku. Z przeprowadzonej analizy sporządzany będzie raport, który zostanie przedłożony Radzie Gminy. Ponadto na poziomie decyzyjnym w odniesieniu do nowo realizowanych inwestycji, wszystkie aspekty projektów winny być wnikliwie przeanalizowane pod kątem zgodności z zaleceniami Programu Ochrony Środowiska.

8. Analiza uwarunkowań finansowych Gminy.

8.1. Potencjalne źródła finansowania przedsięwzięć inwestycyjnych

Realizacja zadań inwestycyjnych w zakresie ochrony środowiska wymaga nakładów finansowych znacznie przewyższających możliwości budżetowe jednostek samorządu terytorialnego. Istnieje zatem potrzeba pozyskania zewnętrznych źródeł finansowego wsparcia przedsięwzięć inwestycyjnych.

Dla jednostek samorządowych dostępnymi sposobami finansowania inwestycji są:

- środki własne,
- kredyty i pożyczki udzielane w bankach komercyjnych,
- kredyty i pożyczki preferencyjne udzielane przez instytucje wspierające rozwój gmin,
- dotacje państwowe z funduszy krajowych i zagranicznych,
- emisja obligacji.

8.1.1. Fundusze krajowe

Wszelkie działania związane z ochroną środowiska i ekologią są wspierane finansowo poprzez różne krajowe i zagraniczne fundusze ekologiczne oraz programy a także środki własne inwestorów.

Do publicznych funduszy ochrony środowiska w Polsce zalicza się:

- Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej (NFOŚiGW),
- Wojewódzkie Fundusze Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej,
- Ministerstwo Środowiska (MŚ).

Budżety dwóch pierwszych funduszy są tworzone głównie z:

- opłat za gospodarcze korzystanie ze środowiska – wszelkie firmy, które korzystają z zasobów naturalnych środowiska poprzez m.in. zużywanie wody, zanieczyszczając powietrze atmosferyczne czy wytwarzając odpady płacą za to zgodnie ze stawkami wyznaczanymi przez Ministra Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa (Ministra OŚZNiL). Każda firma otrzymuje pozwolenie na korzystanie z określonej ilości tych zasobów.

- kar za przekroczenie dopuszczalnych norm - płacą je firmy, które korzystają z większych ilości zasobów środowiska niż im na to zezwolono oraz wszystkie inne instytucje nie przestrzegające wymogów ochrony środowiska.

Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej

Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej jest największą instytucją realizującą Politykę Ekologiczną Państwa poprzez finansowanie inwestycji w ochronie środowiska i gospodarce wodnej, w obszarach ważnych z punktu widzenia procesu dostosowawczego do standardów i norm Unii Europejskiej. Narodowy Fundusz działa od 1 lipca 1989 roku, a powstał na podstawie ustawy z dnia 31 stycznia 1980 roku o ochronie i kształtowaniu środowiska.

Celem działalności Narodowego Funduszu jest finansowe wspieranie inwestycji ekologicznych o znaczeniu i zasięgu ogólnopolskim i ponadregionalnym oraz zadań lokalnych, istotnych z punktu widzenia potrzeb środowiska.

Dystrybucja środków finansowych z Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej odbywa się w ramach następujących dziedzin:

- Ochrona powietrza
- Ochrona wód i gospodarka wodna
- Ochrona powierzchni ziemi
- Ochrona przyrody i krajobrazu oraz leśnictwo
- Geologia i górnictwo
- Edukacja ekologiczna
- Państwowy Monitoring Środowiska
- Programy międzydziedzinowe
- Nadzwyczajne zagrożenia środowiska
- Ekspertyzy i prace badawcze

W Narodowym Funduszu stosowane są trzy formy dofinansowywania:

- finansowanie pożyczkowe (pożyczki udzielane przez NF, kredyty udzielane przez banki ze środków NF, konsorcja czyli wspólne finansowanie NF z bankami, linie kredytowe ze środków NF obsługiwane przez banki).
- finansowanie dotacyjne (dotacje inwestycyjne, dotacje nieinwestycyjne, dopłaty do kredytów bankowych, umorzenia).
- finansowanie kapitałowe (obejmowanie akcji i udziałów w zakładanych bądź już istniejących spółkach w celu osiągnięcia efektu ekologicznego).

Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska ma bardzo istotne znaczenie dla ochrony środowiska i gospodarki kraju:

- finansuje ochronę środowiska,
- uruchamia środki innych inwestorów,
- stymuluje nowe inwestycje,
- wspomaga tworzenie nowych miejsc pracy,
- ważny dla zrównoważonego rozwoju.

Szczegółowy zakres działalności NFOŚiGW, lista programów i przedsięwzięć priorytetowych, kryteria i zasady udzielania wsparcia finansowego, a także wzory wniosków i procedury ich rozpatrywania dostępne są w oficjalnym serwisie internetowym: www.nfosigw.gov.pl oraz w siedzibie Funduszu w Warszawie przy ul. Konstruktorskiej 3a.

Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Katowicach

Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Katowicach jest publiczną instytucją finansową, realizującą politykę ekologiczną województwa śląskiego. Środki Wojewódzkiego Funduszu mogą być przeznaczone na wspomaganie działalności w zakresie:

- edukacji ekologicznej oraz propagowania działań proekologicznych i zasady zrównoważonego rozwoju,
- realizacji zadań państwowego monitoringu środowiska,
- innych systemów kontrolnych i pomiarowych oraz badań stanu środowiska, a także systemów pomiarowych zużycia wody i ciepła,
- realizacji zadań modernizacyjnych i inwestycyjnych, służących ochronie środowiska i gospodarce wodnej, w tym instalacji lub urządzeń ochrony przeciwpowodziowej i obiektów małej retencji wodnej,
- urządzania i utrzymywania terenów zielonych, zadrzewień, zakrzewień oraz parków,
- realizacji przedsięwzięć związanych z gospodarką odpadami,
- wspierania działań przeciwdziałających zanieczyszczeniom,
- profilaktyki zdrowotnej dzieci na obszarach na których występują przekroczenia standardów jakości środowiska,
- wspierania wykorzystania lokalnych źródeł energii odnawialnej oraz pomocy dla wprowadzania bardziej przyjaznych dla środowiska nośników energii,
- wspierania ekologicznych form transportu,
- działań z zakresu rolnictwa ekologicznego bezpośrednio oddziałującego na stan gleby, powietrza i wód, w szczególności na prowadzenie gospodarstw rolnych produkujących metodami ekologicznymi położonych na obszarach szczególnie chronionych na podstawie przepisów ustawy o ochronie przyrody,
- realizacji przedsięwzięć związanych z ochroną powierzchni ziemi.

Szczegółowe informacje odnośnie zasad dofinansowań poszczególnych zadań przez WFOŚiGW w Katowicach znajdują się na stronie internetowej www.wfosigw.katowice.pl lub można otrzymać pod numerem telefonu: (32) 60 32 200.

8.1.2. Fundusze Unii Europejskiej

W maju 2004 roku Polska stała się oficjalnie członkiem Unii Europejskiej. Jedną z istotniejszych zalet obecności naszego państwa we Wspólnocie Europejskiej będzie możliwość korzystania ze środków finansowych pochodzących z Funduszy Strukturalnych i z Funduszu Spójności.

Kraj, który chce wykorzystać środki funduszy unijnych musi najpierw przedstawić Komisji Europejskiej dokumenty, które opisują ramy i systemy wykorzystywania instrumentów strukturalnych. Pierwszym takim dokumentem przyjętym przez Radę Ministrów w styczniu 2003 r. był Narodowy Plan Rozwoju 2004-2006 (NPR). Dokument ten określał wielkość pomocy przyznanej Polsce jako krajowi członkowskiemu UE na realizację celów określonych w NPR oraz wielkość środków krajowych na współfinansowanie. Obecnie nowym dokumentem tego typu jest Narodowy Plan Rozwoju 2007-2013. W odróżnieniu od Narodowego Planu Rozwoju na lata 2004-2006, który jest dokumentem programującym wykorzystanie przez Polskę funduszy strukturalnych i Funduszu Spójności Unii Europejskiej, Narodowy Plan Rozwoju (NPR) na lata 2007-2013 będzie strategią obejmującą całokształt działań rozwojowych kraju, bez względu na pochodzenie środków finansowych. Tak więc

poza przedsięwzięciami współfinansowanymi z budżetu UE, uwzględnione w niej zostaną działania finansowane wyłącznie z zasobów krajowych.

Obecnie w Unii Europejskiej funkcjonują cztery fundusze strukturalne:

- Europejski Fundusz Społeczny (EFS)
- Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego (EFRR)
- Europejski Fundusz Orientacji i Gwarancji Rolnej (EFOiGR)
- Finansowy Instrument Orientacji Rybołówstwa (EIOR);

Tabela 23. Programy operacyjne przygotowane w ramach NPR oraz instytucje zarządzające poszczególnymi programami.

Lp.	Programy horyzontalne (kierunki rozwoju - wg ustawy o NPR)	Programy operacyjne	Instytucja zarządzająca
1.	Wzmocnienie potencjału rozwojowego regionów i przekształcenia strukturalne obszarów wiejskich (koordynacja minister właściwy ds. rozwoju regionalnego)	16 Regionalnych programów operacyjnych	właściwe zarządy województw
		PO – Spójność terytorialna i konkurencyjność regionów	minister właściwy ds. rozwoju regionalnego
		PO Rozwój kultury i zachowanie dziedzictwa kulturowego	minister właściwy ds. kultury i ochrony dziedzictwa narodowego
		Programy operacyjne europejskiej współpracy terytorialnej	minister właściwy ds. rozwoju regionalnego/właściwe zarządy województw
		PO Rozwój obszarów wiejskich	minister właściwy ds. rozwoju wsi
		PO Zrównoważony rozwój sektora rybołówstwa i nadbrzeżnych obszarów rybackich	minister właściwy ds. rybołówstwa
2.	Infrastruktura transportowa (koordynacja minister właściwy ds. transportu)	PO Infrastruktura drogowa	minister właściwy ds. transportu
		PO Konkurencyjność transportu	minister właściwy ds. transportu
3.	Zasoby naturalne (minister właściwy ds. środowiska)	PO Środowisko	minister właściwy ds. środowiska
4.	Innowacje, inwestycje, badania i rozwój (koordynacja minister właściwy ds. gospodarki)	PO Innowacje-inwestycje-otwarta gospodarka	minister właściwy ds. gospodarki
		PO Nauka, nowoczesne technologie i społeczeństwo informacyjne	minister właściwy ds. nauki
5.	Rozwój zasobów ludzkich i kapitału społecznego (koordynacja minister właściwy ds. pracy)	PO Wykształcenie i kompetencje	minister właściwy ds. oświaty
		PO Zatrudnienie i integracja społeczna	minister właściwy ds. pracy
		PO Społeczeństwo Obywatelskie	minister właściwy ds. zabezpieczenia społecznego

Lp.	Programy horyzontalne (kierunki rozwoju - wg ustawy o NPR)	Programy operacyjne	Instytucja zarządzająca
		PO Administracja sprawna i służebna	KPRM / minister właściwy ds. administracji
6.	Pomoc Techniczna	PO Pomoc Techniczna	minister właściwy ds. rozwoju regionalnego

Istnieją dwa główne źródła dofinansowania wszelkich działań związanych z ochroną środowiska. Są to Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego oraz Fundusz Spójności. Głównym zadaniem tego pierwszego jest niwelowanie dysproporcji w poziomie rozwoju regionalnego krajów należących do UE. Natomiast z Funduszu Spójności pochodzą środki finansowe na duże projekty infrastrukturalne w zakresie ochrony środowiska oraz transeuropejskich sieci transportowych.

W dalszej części niniejszego opracowania zostały przedstawione najważniejsze źródła dofinansowania z punktu widzenia realizacji przedsięwzięć w ramach „Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Węgierska Górka na lata 2011-2014 z perspektywą na lata 2015-2018”, tj. Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego (EFRR) oraz Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013 (PROW).

Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego (EFRR)

Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego EFRR (European Regional Development Fund – ERDF) został powołany w 1975 roku jako reakcja na coraz głębsze rozbieżności w rozwoju regionów (spowodowane kryzysem gospodarczym i przystąpieniem do UE Wielkiej Brytanii i Irlandii).

Działalność Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego określa art. 160 Traktatu ustanawiający Wspólnotę Europejską: „Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego ma na celu przyczynianie się do korygowania podstawowych dysproporcji regionalnych we Wspólnocie poprzez udział w rozwoju i dostosowaniu strukturalnym regionów opóźnionych w rozwoju oraz w przekształcaniu upadających regionów przemysłowych”.

Działalność Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego 2007-2013 koncentruje się na następujących dziedzinach:

- Wsparcie trwałego i zrównoważonego rozwoju regionów
- Rozwój infrastruktury, finansowanie badań, wspieranie
- innowacyjności
- Innowacyjność i gospodarka oparta na wiedzy, ochrona
- środowiska, poprawa dostępu do infrastruktury transportowej oraz technologii IT
- Wspieranie współpracy transgranicznej i transnarodowej,
- Wymiana najlepszych praktyk i doświadczeń.

EFRR współfinansuje projekty realizowane w ramach następujących programów operacyjnych:

- Zintegrowany Program Rozwoju Regionalnego
- SPO Wzrost Konkurencyjności Przedsiębiorstw
- SPO Transport
- PO Pomoc Techniczna

Zintegrowany Program Rozwoju Regionalnego

Celem strategicznym programu jest tworzenie warunków wzrostu konkurencyjności regionów oraz przeciwdziałanie marginalizacji niektórych obszarów w taki sposób, aby sprzyjać długofalowemu rozwojowi gospodarczemu kraju, jego spójności ekonomicznej, społecznej i terytorialnej oraz integracji z Unią Europejską.

Sektorowy Program Operacyjny Wzrost Konkurencyjności Przedsiębiorstw

Celem głównym programu jest poprawa pozycji konkurencyjnej polskiej gospodarki funkcjonującej w warunkach otwartego rynku. Będzie on osiągany poprzez koncentrację środków finansowych kierowanych bezpośrednio do sektora przedsiębiorstw, sektora naukowo-badawczego oraz instytucji otoczenia biznesu, na najbardziej efektywne projekty i przedsięwzięcia, gwarantujące wzrost innowacyjności produktowej i technologicznej. Niski poziom konkurencyjności polskiej gospodarki wymusza konieczność podjęcia działań wspierających rozwój firm, które przede wszystkim są zdolne do tworzenia i absorbowania innowacji - o największym potencjale wzrostu oraz możliwościach eksportowych.

Sektorowy Program Operacyjny Transport

Celem strategicznym programu jest zwiększenie spójności transportowej kraju oraz polepszenie dostępności przestrzennej miast, obszarów i regionów Polski w układzie Unii Europejskiej. Osiągnięciu celu strategicznego programu sprzyjać będzie realizacja jego celów częściowych - przyspieszenie procesu modernizacji i rozbudowy infrastruktury transportowej poprzez modernizację głównych linii kolejowych, rozbudowę sieci drogowej, poprawę dostępu do portów morskich ważnych dla gospodarki narodowej.

Program Operacyjny Pomoc Techniczna

Program Pomoc techniczna ma za zadanie zapewnić efektywność zarządzania funduszami strukturalnymi oraz prawidłowość interwencji i przejrzystość operacji środków pomocowych, a także podnieść poziom wiedzy potencjalnych beneficjentów oraz ogółu społeczeństwa na temat pomocy strukturalnej. Obejmuje on działania przygotowawcze, monitorujące, oceniające i kontrolne oraz z zakresu informacji i promocji, niezbędne dla wdrażania funduszy strukturalnych i realizowane na poziomie Podstaw Wsparcia Wspólnoty.

Procedura aplikacyjna

Instytucją przyjmującą wnioski o dofinansowanie zadań z funduszu ERDF są Urzędy Marszałkowskie (odpowiednie dla każdego z województw). Na podstawie rekomendacji Regionalnego Komitetu Sterującego, Zarząd Województwa będzie podejmował decyzję o wyborze projektów z określoną kwotą dofinansowania. Wybrane projekty zostaną następnie przekazane do Urzędu Wojewódzkiego. Po formalnej ocenie zgodności projektów z zapisami ZPORR oraz Uzupełnienia Programu, wydanej przez Ministerstwo Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej, Wojewoda podpisuje umowy finansowe z beneficjentami końcowymi. Cała procedura przygotowania, oceny, wyboru i wdrażania projektów będzie się zatem odbywała na poziomie regionalnym, a władze samorządowe będą odpowiedzialne za umiejętne wykorzystanie dostępnych środków.

Beneficjentami końcowymi pomocy udzielanej z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego są przede wszystkim województwa, powiaty, gminy, związki gmin i powiatów, instytucje naukowe, instytucje rynku pracy, agencje rozwoju regionalnego i instytucje wspierania przedsiębiorczości, a za ich pośrednictwem przedsiębiorstwa, w tym głównie małe i średnie. Szczegółowe informacje dostępne są w oficjalnym serwisie informacyjnym Województwa Śląskiego www.silesia-region.pl.

Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013 (PROW)

Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013 jest instrumentem realizacji polityki Unii Europejskiej w zakresie rozwoju obszarów wiejskich (ROW). Dokument określa cele, priorytety oraz zasady, na podstawie których będą wspierane działania dotyczące tej problematyki.

PROW jest końcowym elementem procesu programowania zorganizowanego zgodnie ze strategicznym podejściem zaproponowanym przez Komisję Europejską. Zgodnie z nim na poziomie unijnym opracowywany jest dokument strategiczny identyfikujący silne i słabe strony obszarów wiejskich na poziomie UE, wspólne dla krajów członkowskich osie priorytetowe oraz wskaźniki dla mierzenia postępu w osiągnięciu unijnych priorytetów. W oparciu o strategię UE przygotowywana jest strategia krajowa ROW, która przekłada priorytety wspólnotowe na sytuację w kraju. Głównym narzędziem realizacji strategii jest właśnie PROW.

Program Rozwój Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013 będzie realizowany na terenie całego kraju. Podstawą realizacji jego założeń strategicznych są działania na rzecz rozwoju obszarów wiejskich w ramach czterech osi priorytetowych:

1. Oś: Poprawa konkurencyjności sektora rolnego i leśnego;
 - 1.1. Szkolenia zawodowe dla osób zatrudnionych w rolnictwie i leśnictwie;
 - 1.2. Ułatwienie startu młodym rolnikom;
 - 1.3. Renty strukturalne;
 - 1.4. Korzystanie z usług doradczych przez rolników i posiadaczy lasów;
 - 1.5. Modernizacja gospodarstw rolnych;
 - 1.6. Zwiększanie wartości dodanej podstawowej produkcji rolnej i leśnej;
 - 1.7. Poprawianie i rozwijanie infrastruktury związanej z rozwojem i dostosowaniem rolnictwa i leśnictwa;
 - 1.8. Uczestnictwo rolników w systemie jakości żywności;
 - 1.9. Działania informacyjne i promocyjne;
 - 1.10. Grupy producentów rolnych;
2. Oś: Poprawa stanu środowiska naturalnego i obszarów wiejskich;
 - 2.1. Wspieranie gospodarowania na obszarach górskich niekorzystnych i innych obszarach o niekorzystnych warunkach gospodarowania (ONW);
 - 2.2. Program rolnośrodowiskowy;
 - 2.3. Zalesianie gruntów rolnych oraz zalesianie gruntów innych niż rolne;
 - 2.4. Odtwarzanie potencjału produkcji leśnej zniszczonego przez katastrofy oraz wprowadzanie instrumentów zapobiegawczych;
3. Oś: Jakość życia na obszarach wiejskich i różnicowanie gospodarki wiejskiej;
 - 3.1. Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej;
 - 3.2. Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw;
 - 3.3. Podstawowe usługi dla gospodarki i ludności wiejskiej;
 - 3.4. Odnowa i rozwój wsi;
4. Oś: LEADER.
 - 4.1. Lokalne strategie rozwoju;
 - 4.2. Współpraca międzyregionalna i międzynarodowa;
 - 4.3. Nabywanie umiejętności, aktywizacja i koszty bieżące lokalnych grup działania;

Wszystkie te działania w ramach tych czterech osi będą współfinansowane z Europejskiego Funduszu Rolnego na Rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich oraz ze środków krajowych przeznaczonych na ten cel w ustawie budżetowej. Na finansowanie PROW przewidziano 17 217 817 541 euro. Ludność wiejska to główni beneficjenci programu.

Tabela 24. Proponowany system finansowania wyznaczonych zadań w latach 2011-2018.

Lp.	Opis przedsięwzięcia	Prognozowane nakłady inwestycyjne brutto [tys. zł]	Środki własne [%]	Wysokość i źródło możliwego dofinansowania [%]
1.	Utrzymanie obszarów cennych przyrodniczo, utrzymanie zieleni na terenie Gminy	760	15	85 (POLiŚ)
2.	Przebudowa drogi powiatowej w Żabnicy	0	15	85 (RPO WS)
3.	Pozyskiwanie energii ze źródeł odnawialnych i ekologicznych.	1 000	15	85 (RPO WS)
4.	Budowa i modernizacja dróg gminnych	1 100	15	85 (RPO WS)
5.	Odbudowa dróg gminnych zniszczonych w wyniku powodzi – inspektor nadzoru	6	15	85 (RPO WS)
6.	Dotacja celowa z budżetu na finansowanie lub dofinansowanie zadań zleconych do realizacji pozostałym jednostkom nie zaliczanym do sektora finansów publicznych	696	100	0
7.	Propagowanie „dobrych praktyk rolniczych” poprzez wykłady, broszury, szkolenia	10	50	50 (WFOŚiGW)
8.	Rekultywacja terenów zdegradowanych	Koszty zależne od rekultywowanej powierzchni oraz sposobu rekultywacji.	-	-
9.	Podnoszenie świadomości ekologicznej mieszkańców poprzez: <ul style="list-style-type: none"> Współdział w edukacji dzieci i młodzieży. Kształtowanie proekologicznych postaw dorosłych mieszkańców gminy. Konsolidacja społeczności lokalnej wokół problemu ochrony środowiska	100	50	50 (WFOŚiGW)
10.	Budowa i modernizacja ciągów wodociągowych w Gminie Węgierska Górka	700	15	85 (RPO WŚ)
11.	Rewitalizacja Kanału Młynówka wraz z terenem przyległym Etap II	464,8	15	85 (RPO WŚ)
12.	Kontrola potencjalnych źródeł niejonizującego promieniowania elektromagnetycznego występującego na terenie gminy.	-	-	-
13.	Likwidacja dzikich wysypisk śmieci	700	15	85 (RPO WŚ)
14.	Likwidacja wyrobów zawierających azbest	100	15	85 (Ministerstwo Gospodarki – konkurs Azbest!)
15.	Szczegółowa inwentaryzacja materiałów zawierających azbest	20	15	85 (Ministerstwo Gospodarki – konkurs Azbest!)
16.	Opracowanie Programu Usuwania Azbestu	10	15	85 (Ministerstwo Gospodarki – konkurs Azbest!)
17.	Realizacja zadań związanych z gospodarką odpadami (wykaz zadań przeznaczonych do realizacji znajduje się w Aktualizacji Planu Gospodarki Odpadami dla Gminy Węgierska Górka			

Gdzie: RPO WS – Regionalny Program Operacyjny Województwa Śląskiego, POLiŚ – Program Infrastruktura i Środowisko.

Tabela 25. Proponowany system finansowania wyznaczonych zadań w latach 2010-2018.

Lp.	Opis przedsięwzięcia	Prognozowane nakłady inwestycyjne brutto [tys. zł]	Środki własne [tys. zł]	Wysokość możliwego dofinansowania [tys. zł]
1.	Utrzymanie obszarów cennych przyrodniczo, utrzymanie zieleni na terenie Gminy	760	144	616
2.	Przebudowa drogi powiatowej w Żabnicy	Finansowane przez Zarząd Powiatu	-	-
3.	Pozyskiwanie energii ze źródeł odnawialnych i ekologicznych.	1 000	150	850
4.	Budowa i modernizacja dróg gminnych	1 100	165	935
5.	Odbudowa dróg gminnych zniszczonych w wyniku powodzi – inspektor nadzoru	6	0,9	5,1
6.	Dotacja celowa z budżetu na finansowanie lub dofinansowanie zadań zleconych do realizacji pozostałym jednostkom nie zaliczanym do sektora finansów publicznych	696	696	0
7.	Propagowanie „dobrych praktyk rolniczych” poprzez wykłady, broszury, szkolenia	10	5	5
8.	Rekultywacja terenów zdegradowanych	Koszty zależne od rekultywowanej powierzchni oraz sposobu rekultywacji.	-	-
9.	Podnoszenie świadomości ekologicznej mieszkańców poprzez: <ul style="list-style-type: none"> • Współdział w edukacji dzieci i młodzieży. • Kształtowanie proekologicznych postaw dorosłych mieszkańców gminy. Konsolidacja społeczności lokalnej wokół problemu ochrony środowiska	100	50	50
10.	Budowa i modernizacja ciągów wodociągowych w Gminie Węgierska Górka	700	105	595
11.	Rewitalizacja Kanału Młynówka wraz z terenem przyległym Etap II	464,8	69,72	395,08
12.	Kontrola potencjalnych źródeł niejonizującego promieniowania elektromagnetycznego występującego na terenie gminy.	-	-	-
13.	Likwidacja dzikich wysypisk śmieci	700	105	595
14.	Likwidacja wyrobów zawierających azbest	100	15	85
15.	Szczegółowa inwentaryzacja materiałów zawierających azbest	20	3	17
16.	Opracowanie Programu Usuwania Azbestu	10	1,5	8,5
17.	Realizacja zadań związanych z gospodarką odpadami (wykaz zadań przeznaczonych do realizacji znajduje się w Aktualizacji Planu Gospodarki Odpadami dla Gminy Węgierska Górka			

Tabela 26. Harmonogram realizacji zadań w latach 2011-2018.

Rodzaj zadania	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Utrzymanie obszarów cennych przyrodniczo, utrzymanie zieleni na terenie Gminy								
Przebudowa drogi powiatowej w Żabnicy								
Pozyskiwanie energii ze źródeł odnawialnych i ekologicznych.								
Budowa i modernizacja dróg gminnych								
Odbudowa dróg gminnych zniszczonych w wyniku powodzi – inspektor nadzoru								
Dotacja celowa z budżetu na finansowanie lub dofinansowanie zadań zleconych do realizacji pozostałym jednostkom nie zaliczanym do sektora finansów publicznych								
Propagowanie „dobrych praktyk rolniczych” poprzez wykłady, broszury, szkolenia								
Rekultywacja terenów zdegradowanych								
Podnoszenie świadomości ekologicznej mieszkańców poprzez: <ul style="list-style-type: none"> Współudział w edukacji dzieci i młodzieży. Kształtowanie proekologicznych postaw dorosłych mieszkańców gminy. Konsolidacja społeczności lokalnej wokół problemu ochrony środowiska								
Budowa i modernizacja ciągów wodociągowych w Gminie Węgierska Górka								
Rewitalizacja Kanału Młynówka wraz z terenem przyległym Etap II								
Kontrola potencjalnych źródeł niejonizującego promieniowania elektromagnetycznego występującego na terenie gminy.								
Likwidacja dzikich wysypisk śmieci								
Likwidacja wyrobów zawierających azbest								
Szczegółowa inwentaryzacja materiałów zawierających azbest								
Opracowanie Programu Usuwania Azbestu								

Realizacja
zadania

9. Bibliografia

1. Program Ochrony Środowiska dla Gminy Węgierska Górka, 2002r.
2. Raport z realizacji Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Węgierska Górka, 2011r.
3. Plan Rozwoju Lokalnego Gminy Węgierska Górka, 2007r.
4. Wieloletnia Prognoza Finansowa dla Gminy Węgierska Górka,
5. Powiatowy Program Ochrony Środowiska dla powiatu żywieckiego,
6. Wojewódzki Program Ochrony Środowiska dla województwa śląskiego,
7. Program Ograniczenia Niskiej Emisji dla Gminy Węgierska Górka, 2008r.
8. Polityka Ekologiczna Państwa,
9. www.stat.gov.pl,
10. www.katowice.rdos.gov.pl,
11. www.wegierska-gorka.opg.pl.